

FÅGLAR I SÖRMLAND

Nr 2 · 1991 · Årg 24

Fåglar i Sörmland utges av Föreningen Södermanlands Ornitologer (FSO) och utkommer med två nummer per år.

REDAKTÖR

Kent Carlsson, Älundavägen 9, 633 70 Eskilstuna. Tel 016 - 210 48.

REDAKTION

Kent Carlsson och Agne Swenzén.

PRENUMERATION

Avgiften är 70 kr per år och insättes på nedanstående postgiro- eller bankgirokonto. Medlemmar i FSO erhåller tidskriften gratis.

MEDLEMSKAP I FSO

Medlemskap i FSO erhålles genom att 60 kr eller mer insättes på föreningens postgiro- eller bankgirokonto. Familjemedlem 10 kr.

EXPEDITION OCH ADRESSÄNDRINGAR

Sörmlands Ornitologer, c/o Swenzén, Skånegatan 5, 641 36 Katrineholm.
Tel. 0150 - 182 97. Bankgiro: 712-8457. Postgiro: 7 73 78 - 8.

FÖRENINGEN SÖDERMANLANDS ORNITOLOGER

FSO utgör en regionalavdelning av SOF, Sveriges Ornitologiska Förening. FSO är en ideell förening och verkar för vidgad kännedom om och bättre levnadsbetingelser för de sörmländska fåglarna, samt för att sprida intresse för ornitologi till allmänheten. Olika projekt, årlig fågelrapportering, fågelskydd, opinionsbildning m m står på programmet.

STYRELSE FSO 1991

Ordf. Rolf Pettersson, Thulegatan 15 B, 642 00 Flen. Tel 0157 - 119 58.
Vice ordf. Viking Olsson, Nyköping; sekr. Nicke Helldorff, Näshulta; kassör Agne Swenzén, Katrineholm; samt övriga ledamöter Kent Carlsson, Eskilstuna, Bert Lindgren, Kila, och Sven Pettersson, Bettna.

MEDLEMSKAP I SOF

Erhålles genom att 170 kr insättes på postgiro 19 94 99 - 5, Sveriges Ornitologiska Förening. (Ungdoms- o. familjerabatt finnes.)

Omslag:
Nötskrika
FOTO: TERO NIEMI

DETTA NUMMER
SAMMANSTÄLLT AV
KENT CARLSSON
LAYOUT/SÄTTNING: JAN HENDÉN

FÅGELRAPPORT SÖRMLAND 1990

*Leif Karlsson, Per-Eric Betzholtz,
Kent Carlsson, Stefan Clason, Johan Ehrlén*

Här presenteras den årliga fågelrapporten från lokala rapportkommittén i Sörmland (från årsmötet 1991 omdöpt till regionala rapportkommittén, Rrk). Antalet rapportörer var 111 och antalet rapporter ca 2 500. Antalet rapporter är det högsta nogonsin. 1989 avlämnades ca 1 000 rapporter av i stort sett samma antal rapportörer.

Denna rapport behandlar observationer under 1990 från landskapet Södermanland utom Södertörn. Upprop med rapportprecisering var införd i Fåglar i Sörmland 23 (1990): 26-31. Nya rapporteringsarter 1990 var knölsvan (inlandshäckningar), brunand (häckningstid), tofsvipa (häckning) och skrattnås (kolonier). Upprop avseende 1991 publiceras i detta nr av tidskriften.

Arter eller raser godkända av SOF:s raritetskommitté (Rk) har markerats med en asterisk efter artnamnet.

De siffror som finns upptagna efter vissa arter anger (1) totalsumman för 1989 och (2) 1990 års summa. Totalsumman gäller från 1964 om inget annat anges.

Föregående rapport som behandlade fågelobservationer från 1989 var införd i Fåglar i Sörmland 23 (1990): 3-25.

Bearbetningen av materialet har delats mellan författarna. För avsnittet smålom - skedand samt mindre hackspett svarar Johan Ehrlén, brunand - sothöna samt strömstare Per-Eric Betzholtz, trana - gök Kent Carlsson, tornuggla - dubbeltrast (förutom mindre hackspett och strömstare) Leif Karlsson och gräshoppssångare - kornsparv Stefan Clason. För samordning och utskrift svarar Leif Karlsson.

Lrk tackar rapportörerna för en snabb inrapportering. Dock! Lrk vill påminna om att rapporterna skall skrivas på liggande A5. En art på varje blankett. Namn och adress längst upp till vänster och art och årtal längst upp till höger. Enklast är att dela ett vanligt A4 ark på mitten. Dessutom vill vi påminna om de arter som, enligt rapportmallen, ska bedömas av Rk eller som kräver utförlig beskrivning! Rekvirera raritetsblankett! Antingen hos Leif Karlsson eller direkt från SOF. OBS! Ej från raritetskommittén.

Ytterligare ett påpekande: Rapporter från dagböcker som finns på vissa lokaler skall alltid följas av ett namn på den som ansvarar för dagboksanteckningen.

forts.

Avslutningsvis vill Lrk Södermanland tacka Johan Ehrlén som efter många års idogt slit med mandarinänder och mindre hackspettar nu lämnar sin uppgift. Efterträdare är, när detta skrivs, inte utsedd. Vår målsättning är att rekrytera någon från västra delen av rapportområdet, d v s Katrineholm-Vingåker.

SMÅLOM *Gavia stellata*

Två ex i Hartsö-arkipelagen 28/1 och sammanlagt tre ex under hösten. (Lennart Wahlén, Hartsö-Enskär fågelstation).

Vinterobservationer görs regelbundet i rapportområdet.

STORLOM *Gavia arctica*

Fyra konstaterade häckningar. Observationer från ytterligare åtta lokaler under häckningstid (Leif Carlsson, Gunnar Johansson, Jan Gustafsson, Lasse Lagander, Mats Blomstedt, Jan Oldebring). Två observationer under januari-februari från Hartsö-arkipelagen (Lennart Wahlén).

Vinterobservationer görs ej årligen i rapportområdet.

SMÅDOPPING *Tachybaptus ruficollis*

Ett par häckade i Skiren, Fors, Eskilstuna. En unge sågs från 12/6 (Gösta Nilsson, Ingrid Jansson m fl).

Ett par häckade på samma lokal även 1989. Under året sågs dock inte smådopping på någon annan lokal i området. Detta innebär en kraftig nedgång jämfört med fjolåret, trots den milda vintern.

SKÄGGDOPPING *Podiceps cristatus*

Maximalt sex ex under januari- februari vid Strandstuviken, Nyköping (Jan Gustafsson, Ulf Andersson). Under december tre ex

Vi vill också tacka Jan Gustafsson för sammanställningar och kontroller av dagboksuppgifter i Nyköping/Oxelösundsområdet. Jans arbete underlättar verkligen arbetet. Detsamma gäller Ornitologiska klubben i Eskilstuna som också samordnar rapporteringen.

Romholmen, Nyköping och två ex i Hartsö-arkipelagen (Jan O Karlsson, Lennart Wahlén).

GRÅHAKEDOPPING *Podiceps griseigena*

Tre rapporter från inlandslokaler under våren: Ett ex Stensjön, Stora Malm 16/4, ett ex Ekaviken, Hjälmarén, Lista 30/4 och ett ex Näsnaren, Katrineholm 18/5 (Göran Andersson, Per-Gunnar Högman, Håkan Lernefalk). Vid kusten sågs ett ex vid Strandstuviken, Nyköping 8-14/4 och två ex 13-14/10 samt ett ex 10/11 på samma lokal Jukka Väyrynen, Göran Andersson, Jan Gustafsson). I Hartsö-arkipelagen sågs ett ex 14/1 och 7-9 ex 25/8-12/11 (Hartsö-Enskär fågelstation).

Antalet observationer är jämförbart med fjolårets men över genomsnittet för åttiotalet. Noterbart är att arten noterades i Näsnaren för tredje våren i följd.

SVARTHAKEDOPPING *Podiceps auritus*

Observerad på fem lokaler med sammanlagt minst tio häckningar, par eller ensamma fåglar under häckningstid (Stefan Clason m fl).

Artens kräftgång fortsätter och årets rapportering är sånär som på 1988 den sämsta någonsin.

Svarthakedopping
FOTO: TERO NIEMI

STORSKARV *Phalacrocorax carbo*

Många observationer under häckningstid från olika delar av skärgården. Dessutom fyra inlandsobservationer (Pedro Haglund, Gunnar Johansson, Per-Gunnar Högman, Jukka Väyrynen).

Numera etablerad som sörmländsk häckfågel och ses i stora delar av skärgården och in mot kusten.

RÖRDROM *Botaurus stellaris*

Rapporter om sammanlagt 39 tutande drommar varav 17 vid Söderfjärden (Lars Broberg m fl).

Årets antal innebär ingen ökning jämfört med fjolårets trots den milda vintern.

ÄGRETTHÄGER *Egretta alba* (2 - 1)

Ett ex i Nasen, Barva 12-16/9 (Ilva Hansson m fl).

Tredje observationen i Sörmland.

HÄGER *Ardea cinerea*

Minst 165 par i tolv kolonier rapporterade (flera rapportörer).

Det högsta antalet par som rapporterats och en fördubbling jämfört med fjolåret. Det häckande beståndet uppskattades 1977 (Nord 1977) till 125 par men är nu troligen uppe i mer än det dubbla.

KNÖLSVAN *Cygnus olor*

Minst 22 lyckade häckningar rapporterade.

MINDRE SÅNGSVAN *Cygnus bewickii*

Ett ex Strandstuviken, Nyköping 5-13/5 (Jan Gustafsson, Daniel Bengtsson, Jan Oldebring) samt två ad och fyra juv, Stora Malms kyrka 7/10 (Göran Andersson).

Rapporterna 1990 är av normal omfattning.

SÅNGSVAN *Cygnus cygnus*

Tre konstaterade häckningar (Agne Swenzén, Ove Gauffin, Göran Hedlund m fl) samt rapporter av par eller ensamma fåglar från ytterligare sex lokaler under häckningstid.

Antalet observationer i nivå med genomsnittet för åttiotalet.

SÄDGÅS *Anser fabalis*

På Rossviksfälten, Husby-Rekarne sågs en flock 23/2-18/4, maximalt noterades ca 700 ex (Mati Nömm, Leif Carlsson, Gösta Nilsson).

Rastande sädgåsflockar rapporteras numera nästan varje vår från landskapets nordvästra delar. Vårsträcket 1990 var liksom 1989 ovanligt tidigt och ovanligt stora antal rastade.

SPETSBERGSGÅS

Anser brachyrhynchus (30 - 1)

Ett ex Stensjön, Stora Malm 25-26/2 och ett ex Kölsta, Valla 1/3 (Göran Andersson, Jukka Väyrynen).

Troligen samma fågel på båda lokalerna. Endast ett observerat ex är under genomsnittet.

BLÄSGÅS *Anser albifrons*

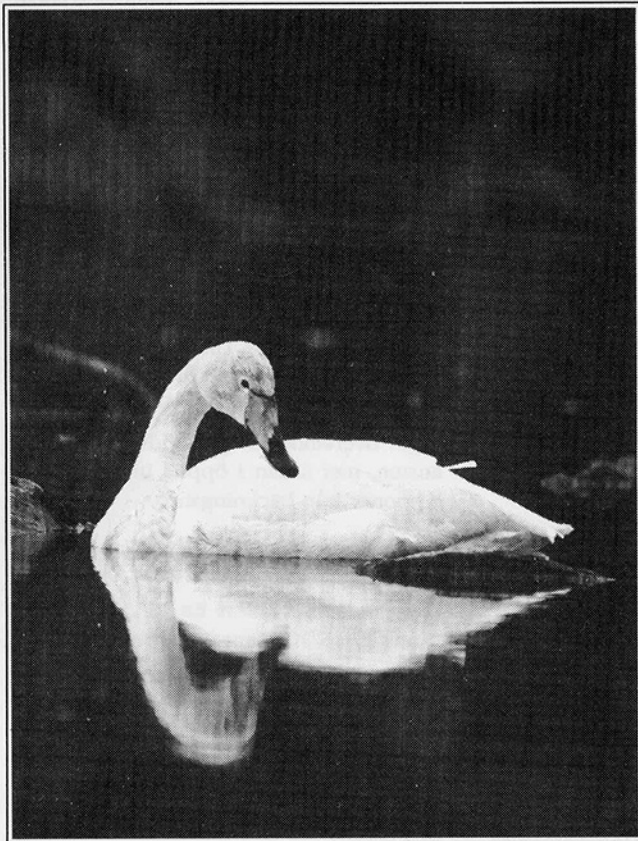
Under mars-juni sågs sammanlagt fem ex på lika många lokaler. Under september-oktober finns 12 observationer 38 rastande och ca 90 översträckande fåglar.

Antalet observationer har under senare år ökat och rapporteringen 1990 var klart över genomsnittet för åttiotalet.

FJÄLLGÅS *Anser erythropus* (1 - 4)

Fyra ringmärkta ex Tullgarn, Hölö 13-17/10 (Daniel Bengtsson, Stefan Clason, Mats Blomstedt).

Tidigare finns bara ett likaledes märkt ex rapporterat.

VITKINDAD GÅS *Branta leucopsis*

Sex häckningar i Nyköpingsområdet (Jan O Karlsson, Jan Gustafsson) samt ytterligare ett trettiofemtal observationer av 1-20 ex 11/3-21/10, från andra delar av rapportområdet.

Nu mera etablerad som sörmälansk häckfågel. En rapport som kan ge en fingervisning om de sörmäländska gässens ursprung gjordes vid Sundbyholmsbadet, Sundby 29/9, där ett ex ringmärkt på Norsholmen, Gotland observerades (Pedro Haglund).

GRAVAND

Tadorna tadorna

Minst tre häckningar i Hartsö-arkipelagen, två vid Strandstuviken, Nyköping och en vid Tullgarnsnäs, Hölö, samt ett par under

häckningstid vid Skanssundet, Mörkö (Lennart Wahlén, Jan Gustafsson, Daniel Bengtsson, Jan Oldebring, Stefan Clason, Erik Asplund m fl).

Antalet häckningar är normalt.

BLÄSAND *Anas penelope*

En hane Strandstuviken, Nyköping 10-25/2 samt 3-15 ex under juni-början av juli Hasse Andersson, Lennart Wahlén, Snäckviksprojektet, Jan Gustafsson).

Juniobservationer görs årligen medan vinterobservationer endast görs vissa år.

GRÅGÅS *Anser anser*

Minst 120 häckande par rapporterade. Höstansamlingar rapporterade från Söderfjärden, Mälaren, 620 ex (Lars Broberg, Leif Carlsson). Kyrksjön, Floda, 301 ex och Jägern, Floda, 364 ex (Lasse Lagander), Tandlaviken, Husby-Rekarne, 550 ex (Tony Haglund, Thomas Janzon) samt Tullgarn-Mörkö 2 326 ex (Stefan Clason, Mats Blomstedt).

Rapporterna tyder på att grågåsen fortsätter att kraftigt öka i området.

SNÖGÅS *Anser caerulescens*

Ett ex Pålsundet, Hölö 21-22/7 (Mats Blomstedt) samt två ex Storsjön, Gnesta 13 och 29/8 (Peter Kjellin, Björn Carlsson).

Sångsvan

FOTO: TERO NIEMI

SNATTERAND *Anas strepera*

Under mars-juni sågs tretton par eller enstaka fåglar på tio lokaler. Under augusti-november observationer av sammanlagt minst tretton ex på fem lokaler.

Rapporteringen är något över medeltalet för åttioalet.

KRICKA *Anas crecca*

Sammanlagt sju rapporterade häckningar (Håkan Lernefalk, Gösta Nilsson, Stefan Clason m fl).

Sju rapporterade häckningar är det mesta hitills och återspeglar säkerligen att krickan är den efter gräsanden allmänaste simanden i området.

STJÄRTAND *Anas acuta*

Åtta ex Strandstuviken, Nyköping 24/2 (Jan Gustafsson).

Vinterobservationer är mycket ovanliga i rapportområdet. Inga observationer under häckningstid.

ÅRTA *Anas querquedula*

En konstaterad häckning: En hona åtföljdes av en unge i Stensjön, Stora Malm 20/6 (Håkan Lernefalk). Dessutom nitton par eller ensamma fåglar på tretton lokaler under mars-juni, samt fem observationer av minst sex ex under juli-oktober.

Häckningen av årtar i Stensjön är den första konstaterade i rapportområdet även om arten sannolikt årligen häckar.

Nu saknas häckningsobservationer bara av stjärtand av simändarna. Rapporteringen i övrigt var klart över genomsnittet och överträffas bara av 1989.

SKEDAND *Anas clypeata*

Två konstaterade häckningar i Näsaren, Katrineholm 16/6 samt rapporter om ytter-

ligare åtta-nio par under maj-juni (Håkan Lernefalk m fl).

Tidigare har bara fyra häckningar konstaterats i området. Rapporteringen i övrigt var under genomsnittet för åttioalet.

BRUNAND *Aythya ferina*

Under vintern en hane horn, Nyköping 10/1 och troligen februari ut (Lennart Wahlén), två hanar Tullgarnsnäs, Hölö 4/2 samt 35 hanar och en hona Pilkrogsviken, Järna 10/2 (Erik Asplund). Under augusti rastade en stor flock om ca 800 ex i Näsaren, Katrineholm (Agne Swenzén).

Arten övervintrar årligen vid sørmländska kusten, mer sällan i öppna invatten. Inga rapporter från häckningstid.

EJDER *Somateria mollissima*

En inlandsobservation: En hane Lännsjön, Länna 17-18/10 (Kent Söderberg).

Arten är ej årlig i inlandsvatten.

ALFÖRRÄDARE *Polysticta stelleri* (21 - 2)

Två ex (troligen ung hane och hona) rastade vid södra Enskär, Bälänge 14-28/1 (Lennart Wahlén).

Arten iakttas numera årligen i något/några ex, främst under vinterhalvåret.

ALFÅGEL *Clangula hyemalis*

Ett ex i en knipflock vid Lövön, Hjälmarén, Gillberga 11/8 (Göran Hedlund). Under hösten endast enstaka inlandsobservationer.

Endast den tredje augustiobservationen i rapportområdet.

SJÖORRE *Melanitta nigra*

Under vintern rastade sex ex i Hartsö-arkipelagen i januari och 17 ex i december (Lennart Wahlén). I inlandet sex observationer av rastande/nordsträckande fåglar un-

der våren och två observationer under hösten. Största flockar 12 ex Nabben, Lista 21/5 (Per-Gunnar Högman) och 14 ex Kolsundet, Mälaren, Ytterselö 21/10 (Björn Carlsson).

Mönstret med i det närmaste årlig övervintring i Hartsö-arkipelagen och rastande vårflockar i Eskilstunaregionen under maj håller i sig.

SVÄRTA *Melanitta fuxa*

Under vintern sågs ett ex 14/1, 10 ex 9/12, 33 ex 15/12 samt 50 ex 22/12 i Hartsö-arkipelagen (Lennart Wahlén). Inlandsobservationer: En hane Näsnaren; Katrineholm 28-29/4 och ett ex 27/5 samma lokal (Håkan Lernefalk, Lasse Lagander, Agne Swenzén).

Det femte och sjätte inlandsfyndet sedan 1980. Vinteriakttagelser har endast rapporterats vintern 1989/90 tidigare, då liksom nu i Hartsö-arkipelagen.

SALSKRAKE *Mergus albellus*

Under häckningstid iaktogs en hane och två honor 5/6, två honor 23/6 samt en hona 30/6 vid Tullgarnsnäs, Hölö (Erik Asplund, Bo Hellberg). Max fyra ex i februari och elva ex i december vid Strandstuviken, Nyköping (flera rapportörer), fyra ex i januari-februari samt tio ex i december vid Tullgarnsnäs, Hölö (flera rapportörer). Vid Näsnaren, Katrineholm iaktogs 18 ex under våren och 57 ex under hösten (Håkan Lernefalk).

Sommarobservationer görs ej årligen även om detta var tredje året i följd. Flocken på 57 ex i Näsnaren under hösten är den största sedan 1980.

SMÅSKRAKE *Mergus serrator*

Inlandsobservationer under häckningstid: En hane och två honor Frosshällen, Hjälmarren, Västermo samt fem par i områ-

det runt Stora Sundby, Hjälmarren, Öja (Pedro Haglund).

Arten häckar årligen i Mälaren och Hjälmarren, eventuellt också i Båven och Likstammen.

STORSKRAKE *Mergus merganser*

En stor ansamling om ca 850 ex i Sibofjärden, Nyköping 11/3 (Jan O Carlsson).

GLADA *Milvus milvus* (34 - 4)

Ett ex Söderlänna, Länna 3/4 (Joakim Ed), ett ex Sättersta 31/5 (Lennart Wahlén), ett ex Rinkebybron, Jönåker 4/8 (Kjell Carlsson) samt en ad Flassbro, Hälleforsnäs 5/8 (Urban Rundström).

Sedan mitten av 80-talet har 3-5 ex iakttagits varje år. När är det dags för häckning igen?

HAVSÖRN *Haliaeetus albicilla*

Under häckningstid i inlandet har en adult fågel rapporterats från Mälaren 10/6 (Björn Carlsson).

Inlandsobservationen kan ha ett samband med havsörnens tendenser till spridning mot insjöar, vilket för närvarande konstaterats på några platser i Sverige.

BRUN KÄRRHÖK *Circus aeruginosus*

37 häckningar inrapporterade. Av dessa genomfördes 18 i Söderfjärden, Mälaren (Lars Broberg).

Något av ett rekordår. Den högsta årstotalen sedan början av 80-talet.

BLÅ KÄRRHÖK *Circus cyaneus*

Under häckningstid en hona Strandstuviken, Nyköping 24/6 (Dagboken, Strandstuviken). Under vintern en hane Stensjön, Stora Malm 1/1 (Göran Andersson) och en hane Svanviken, Nyköping 13/1 (Magnus Bergman).

Den sjunde rapporten under häckningstid sedan 1980. Vinteriakttagelserna utgör nummer sex och sju sedan 1980.

"STÄNGSHÖK"

Circus pygargus/macrourus (1 - 1)

En 2K-tecknad fågel vid Tandlaån, Husby-Rekarne 6/6 (Leif Carlsson m fl).

Stängshök har rapporterats vid ett tidigare tillfälle.

ÄNGSHÖK *circus pygargus* (18 - 2)

Ett par under häckningstid vid Skavsta, Nyköping (Kjell Karlsson) samt en hane på tre olika lokaler i Nyköpingstrakten under tiden 6/6 - 11/8 (Kjell Karlsson).

För tredje året sedan 1987 iaktas par av ängshök under häckningstid. 1987 genomfördes ett misslyckat häckningsförsök i Nyköpingstrakten.

ORMVRÅK *Buteo buteo*

Minst tre ex under januari-början av februari i Nyköpingstrakten och Mörkö (2) samt ett ex Mörkö i december. Dessutom åtta ex under februari sista dagar som säkerligen utgjordes av nordsträckare.

Fyra vinteriakttagelser är något lägre än normalt. Vårsträcket kom i år igång redan i slutet av februari.

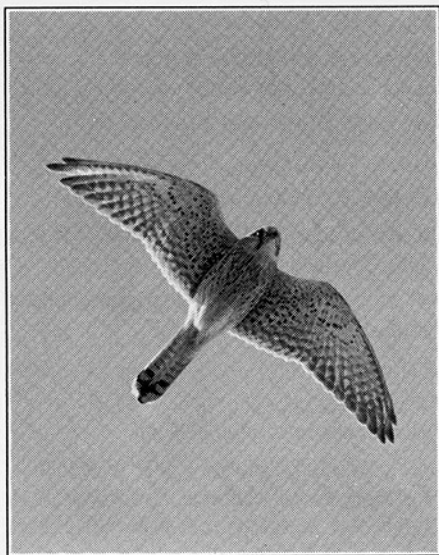
FJÄLLVRÅK *Buteo lagopus*

Under januari-februari samt december ett ex på norra Mörkö (flera rapportörer), ett ex 2/12 Gorsingeholm, Strängnäs (Leif Karlsson) samt ett ex Marsäng, Nyköping 21/12 (Dagboken, Marsäng).

Tre vinteriakttagelser är av normal omfattning. Under senare år har en fjällvråk övervintrat årligen på norra Mörkö.

Fjällvråk

FOTO: TERO NIEMI

Tornfalk

FOTO: TERO NIEMI

KUNGSÖRN *Aquila chrysaetos*

Ett stort antal observationer under sträckperioderna, totalt ca 25 ex. Troliga övervintringar uppgick till 3-4 ex, bla på Mörkö och en åtel i Mälarmården.

TORNFALK *Falco tinnunculus*

Konstaterade häckningar i Oxelösund (flera rapportörer) och Hällby (Pedro Hedlund). Dessutom fyra misstänkta häckningar. Vinterobservation med ett ex Ekeby, Eskilstuna 2/2 (Ilva Hansson).

Fortfarande en svag uppgång jämfört med 80-talets första hälft. Vinterobservationer görs i snitt vart tredje år.

STENFALK *Falco columbarius*

Vinterobservation av ett ex Gorsingeholm, Strängnäs 25/2 (Lars Broberg).

Den fjärde vinteriakttagelsen i Sörmland.

LÄRKFALK *Falco subbuteo*

Tretton konstaterade och tretton förmodade häckningar har inrapporterats.

Årstotalen är av normal omfattning.

JAKTFALK *Falco rusticolus* (6 - 1)

Ett ex sträckte SV över Enskär, Bälänge 12/11 (Lennart Wahlén).

Av de sju fynden har sex gjorts under oktober-december.

PILGRIMSFALK

Falco peregrinus (ca 47 - 2)

En ad Marsäng, Nyköping 5/10 (Dagboken, Marsäng), en juv Marsäng, Nyköping 12/10 (Dagboken, Marsäng) samt en juv Sjösaviken, Nyköping 6/10 (Jan O Karlsson, Jan Gustafsson).

Under senare år görs en-två iakttagelser i snitt. Ungfågla i Nyköpingstrakten avser rimligen samma fågel.

RAPHÖNA *Perdix perdix*

Häckningar vid Berga, Åker (Peter Kjellin), Viggby, Fogdö (Leif Karlsson) samt Nora, Mörkö (Mats Blomstedt).

Första säkra häckningarna efter ett ökat antal rapporter under senare år. Utplanteringar sker fortfarande årligen i området, bl a vid och i närheten av samtliga ovan nämnda häckningslokaler.

VAKTEL *Coturnix coturnix* (95 - 6)

Spelande fåglar: Ett ex Runtuna kyrka 1-2/6 (flera rapportörer), tre ex Fågelsund, Bettna 3-5/6 (Sven Pettersson), ett ex Råby-Rekarne kyrka 16/6-12/8 (Bo Gustavsson) samt ett ex mellan Kyrksjön och Floden, Floda 1/7 (Lasse Lagander).

Sex spelande fåglar är den näst högsta noteringen sedan 1983.

VATTENRALL *Rallus aquaticus*

En tidig fågel spelade vid Sandasjön, Mörkö 31/3 (Daniel Bengtsson, Stefan Bengtsson).

SMÅFLÄCKIG SUMPHÖNA

Porzana porzana

Endast en spelande fågel vid Horn/Sjösaviken, Nyköping 24/4 (Lennart Wahlén). Dessutom två ex under hösten i Snäckviken, Nyköping (Snäckviksprojektet).

Tangerat bottenrekord. En spelande fågel noterades även 1989. Näst sämsta notering genom tiderna är tre ex 1987.

KORNNARR *Crex crex* (ca 141 - 7)

Spelande fåglar: Ett ex Strandstuviken, Nyköping 24/5 (Snäckviksprojektet), ett ex Sätterstamaden, Sättersta slutet av maj (Lennart Wahlén), ett ex Näsbyholm, Härad/Vansö 3/6 (Magnus Brandel), ett ex SO Hållsta, Husby-Rekarne 26/7-2/8 (Kent Carlsson) samt hörd med som mest tre ex samtidigt 1/6-27/7 vid Tandla gård, Husby-Rekarne (flera rapportörer).

Sju spelande ex är något över genomsnittet på fem, för de femton senaste åren.

RÖRHÖNA *Gallinula chloropus*

Ett par fick ut två kullar vardera vid Slottsdammen, Nyköping (flera rapportörer) samt Husby, Ytterselö (Fredrik Ellin). Dessutom häckade ett par vid Karlby, Ytterselö (Fredrik Ellin) och vid Visbohammar, Gnesta (Stefan Clason). Även en trolig häckning vid Varstasjön, Gillberga (Gösta Nilsson).

En fortsatt låg rapportering? Eller är arten så ovanlig som häckfågel i Sörmland. Från Slottsdammen kan nämnas att vid ett tillfälle sågs en unge ur första kullen mata en liten unge ur den andra kullen.

TRANA *Grus grus*

Rapporterad från 14 lokaler under häckningstid av 16 rapportörer, främst från norra Sörmland.

Lågt antal. Tranans häckningsbiotoper besöks troligen sällan av ornitologer.

STRANDSKATA *Haematopus ostralegus*

Häckning rapporterad från Näsnaren, Katrineholm (Håkan Lemefalk). Under häckningstid flera observationer från Hjälmaren, Mälaren och Yngaren.

1989: Ett par häckade i Näsnaren, Katrineholm (Agne Swenzén).

Antalet inlandshäckningar är troligtvis större med tanke på alla observationer.

SKÄRFLÄCKA

Recurvirostra avosetta (10 - 2)

En sydsträckande fågel vid Storrö, Bälinge 29/3 (Lennart Wahlén) och ett ex rastande vid Strandstuviken, Nyköping 4-12/4 (Leif Stål, Lennart Wahlén).

Arten uppträder ej årsvisst i rapportområdet.

MINDRE STRANDPIPARE

Charadrius dubius

Varnande fåglar vid tre lokaler under häckningstid (Göran Andersson, Tony Haglund). I övrigt endast två lokaler med observationer under häckningstid (Hans Bergström, Kent Carlsson).

Årets rapportering klart under de senaste årens 12-17 lokaler.

STÖRRE STRANDPIPARE

Charadrius hiaticula

Häckning rapporterad från Strandstuviken, Nyköping av 1-2 par (Snäckviksprojektet).

Marsobservationer av 1-11 ex vid Strandstuviken, Nyköping 18-31/3 (Snäckviksprojektet) och ett ex Tullgarnsnäs, Hölö 29/3 (Hasse Andersson).

Arten är mindre vanlig som häckfågel i Sörmland.

LJUNGPIPARE *Pluvialis apricarius*

Tidiga observationer, ett ex Mörkö kyrka 19/3 (Mats Blomstedt) och ett ex Berg, Ytterselö 27/3 (Fredrik Ellin).

TOFSVIPA *Vanellus vanellus*

Tjugosju häckningar rapporterade. Årets första tofsvipa rapporterades från Strandstuviken, Nyköping 10/2 (Jan Gustafsson).

Antalet rapporterade häckningar torde endast utgöra en liten del av populationen.

KUSTSNÄPPA *Calidris canutus*

En vårobservation av ett ex Strandstuviken, Nyköping 17/5 (Lennart Wahlén).

SANDLÖPARE *Calidris alba* (66 - 12)

Vid de yttre skären inom Hartsö-arkipelagen rastade fem ex 15/8, två ex 17/8 och två ex 25/8 (Lennart Wahlén). Vid Enskär, Bälinge sträckte två ex mot SV 18/8 och ett ex rastade 10/9 (Hartsö-Enskär fågelstation).

SMÅSNÄPPA *Calidris minuta*

Inlandsobservationer av ett ex mot S Valla, Ytterselö 9/9 och ett ex rastande vid samma lokal 10/9 (Fredrik Ellin).

Inlandsobservationer av denna art är sällsynta i Sörmland, delvis beroende på lämpliga lokaler.

MOSNÄPPA *Calidris temminckii*

Inlandsobservation av ett ex Kyrksjön, Floda 12/5 (Göran Andersson).

SPOVSNÄPPA *Calidris ferruginea*

Vårobservation, ett ex Strandstuviken, Nyköping 23/5 (Ulf Andersson).

De tre *Calidris*arter som rapporterats under våren 1990 är tämligen ovanliga under denna årstid.

SKÄRSNÄPPA *Calidris maritima*

Rastande i Hartsö-arkipelagen: 10 ex 14/1, 12 ex 28/1, 70 ex 29-31/3, 13 ex 19/4, 40 ex 5/5 och under höst-förvinter: 6 ex 31/10, 22

ex 10/11, 17 ex 12/11, 3 ex 9/12, 9 ex 15/12
samt 25 ex 22/12 (Lennart Wahlén).

Flocken om 70 ex är den största som rapporterats. Vinterobservationer görs nu årligen.

KÄRRSNÄPPA *Calidris alpina*

Marsobservation, ett ex Strandstuviken, Nyköping 24-25/3 Lennart Wahlén m fl).
Inlandsobservation, ett ex Nasen, Barva 18/8 (Gösta Nilsson).

Kärrensäppa

FOTO: TERO NIEMI

MYRSNÄPPA

Limicola falcinellus (ca 53 - 1)

Ett ex Strandstuviken, Nyköping 28/5 (Jan Gustafsson m fl).

Arten uppträder numera så gott som årligen i rapportområdet.

DVÄRGBECKASIN *Lymnocyptes minimus*

Två vårobservationer, ett ex f d Valnaren, Länna 18/4 (Leif Karlsson) och ett ex Strandstuviken, Nyköping 5/5 (Jan Gustafsson m fl).

Sexton höstobservationer av ca 21 ex under tiden 25/7-5/11. Vid Strandstuviken, Nyköping 9-10 ex, Marsäng, Nyköping 1 ex, Näsnaren, Katrineholm 1 ex, Skansundet, Mörkö 2 ex, Björkarösund, Mörkö 1 ex, Pumphuset, Söderfjärden, Vansö-Fogdö 1 ex, Idö holme, Söderfjärden, Jäder 4 ex ringmärkta och Gorsingeholm, Strängnäs 1 ex trafikdödat (flera rapportörer).

RÖDSPOV *Limosa limosa*

Ett ex Strandstuviken, Nyköping 21-22/5 (Jan Gustafsson m fl).

MYRSPOV *Limosa lapponica*

Vårobservation av ett ex Strandstuviken, Nyköping 8-19/5 (Jan Gustafsson m fl). Från hösten endast en observation av två ex Pottskär, Mälaren, Tumbo 2/8 (Gösta Nilsson).

SMÅSPOV *Numenius phaeopus*

En vårobservation av ett ex Strandstuviken, Nyköping 6/5 (Dagboken, Strandstuviken). Under hösten sex observationer av 12 ex 1/7-28/8 (flera rapportörer).

STORSPOV *Numenius arquata*

Häckning konstaterad vid Skavsta, Nyköping (Kjell Karlsson) och parning rapporterad från Stenkvista 8/5 (Ilva Hansson). Därutöver observationer från 10 lokaler under häckningstid.

En uppgång av antalet observationer jämfört med 1988 års resultat, men fortfarande en minskning från tidigare år. Uppgången ligger i linje med den ökning som skett i hela syd-och mellansverige. Troligen beroende på minskad uppodling av åkermark.

RÖDBENA *Tringa totanus*

Endast en inlandsobservation under häckningstid av ett ex Aspa, Ludgo 4/6 (Jan Gustafsson).

GLUTTSNÄPPA *Tringa nebularia*

En sen observation av ett ex Strandstuviken, Nyköping 17-18/11 (Lennart Wahlén m fl).

ROSKARL *Arenaria interpres* (22 - 1)

Inlandsobservation, ett ex Gåsingeviken, Storsjön, Frustuna 18/5 (Lennart Wahlén).

Första inlandsobservationen sedan 1985.

SMALNÄBBAD SIMSNÄPPA

Phalaropus lobatus (48 - 1)

En rastande fågel vid Stora Garkast, Bälinge 28-29/7 (Lennart Wahlén).

LABB *Stercorarius parasiticus*

Första observationen för året 29/3 i Hartsö-arkipelagen, senare kunde två häckningar konstateras (Lennart Wahlén). Två häckningar även utanför Oxelösund (Jan Gustafsson).

DVÄRGMÅS *Larus minutus*

Två ex (2K) Strandstuviken, Nyköping 28/5-4/6 (Lennart Wahlén m fl), ett ex (3K) mot V Kolsundet, Mälaren, Stallarholmen 27/6 (Fredrik Ellin), tre juv mot V Pottskär, Mälaren, Tumbo 9/8 (Gösta Nilsson, Leif Carlsson) och en juv Strandstuviken, Nyköping 3/11 (Lennart Wahlén m fl).

Totalt nio observationer av sju ex. Rapporteringen av dvärgmåsar är stabil i Sörmland.

SKRATTMÅS *Larus ridibundus*

Tio kolonier omfattande ca 560 par inrapporterade.

Skrattmåskolonier har en tendens att dyka upp och försvinna efter några år. Exempelvis Svavelgrundet, Söderfjärden där en koloni på 500 par fanns 1988 men som under de två senaste åren häckningarna antingen uteblivit eller misslyckats. Om siffran 560 par ej är i underkant innebär det en katastrofal minskning sedan 1970-talet.

SILLTRUT *Larus fuscus*

Tidig observation av ett ex Strandstuviken, Nyköping 25/2 (Hasse Andersson).

HAVSTRUT *Larus marinus*

Inlandshäckning rapporterad från Nävsjön, Nyköping (Jan Gustafsson).

Enstaka häckningar torde även fortfarande ske i Mälaren.

SILVERTÄRNA *Sterna paradisea*

Inlandsobservation av 10 ex rastande Kolsundet, Mälaren, Stallarholmen 19/8 (Fredrik Ellin).

Inlandsobservationer borde vara vanligare. Förväxlas troligtvis ofta med fisktärna.

SMÅTÄRNA *Sterna albifrons* (22 - 1)

Ett ex Tullgarnsnäs, Hölö 30/6 (Bo Hellberg).

Tredje året i rad arten observeras.

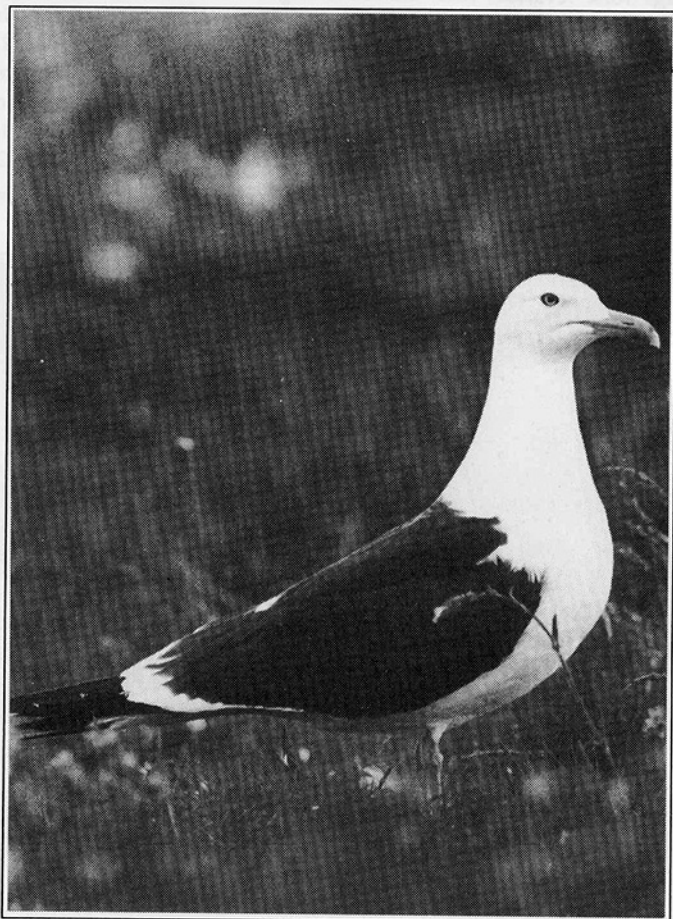
SKRÄNTÄRNA
Hydroprogne tschegrava

Kolonin på Stora Garkast, Bälänge ca 60 häckande par, men trots omläggning i hela kolonin så misslyckades samtliga par, eftersom ungar försvann direkt efter kläckningen (Lennart Wahlén).

Rättelse: I "fågelrapport Sörmland 1989" står felaktigt publicerat att "hela kolonin plundrad" på Stora Garkast. Under 1989 hittades några döda fåglar, men i stort sett lyckades kolonin med häckningarna detta år (Lennart Wahlén).

SVARTTÄRNA *Chlidonias nigra* (64 - 10)

Fyra observationer: Ett ex Näsnaren, Katrinholm 5/5 och två ex 16/6 (Håkan Lernefalk), ett ex Strandstuviken, Nyköping 8/5 (Dagboken, Strandstuviken) och sex ex Torpagrund, Mälaren, Torpa 3/7 (Göran Pettersson).

Silltrut

FOTO: TERO NIEMI

TORDMULE *Alca torda*

Inom Hartsö-arkipelagen kunde endast tretton boungar ringmärkas i juli, tiotals bon rövade av mink (Lennart Wahlén).

Vinterobservationer, två ex Hartsö-arkipelagen 21/1, 28/1 och ca 50 ex kring häckningsskären 16/2, även 12 ex Femöre, Oxelösund 18/2 (Jan Gustafsson).

Fortsatt stor minkpredation i skärgården.

ALKEKUNG *Plotus alle* (5 - 1)

Ett ex Hyndevad, Gillberga 18-19/1 (Henry Calmegård gm Lennart Bolund). Fågeln sågs först levande, men återfanns dagen efter död med en oljefläck på bröstet. Fyndet föregicks av kraftiga västvindar.

SKOGSDUVA *Columba oenas*

Vinterobservationer, rapporterad från 4/2 med ett flertal observationer under februari. Från december två observationer.

RINGDUVA *Columba palumbus*

Vinterobservationer, under januari två och under februari 15 observationer rapporterade. Första obsdatum 5/1.

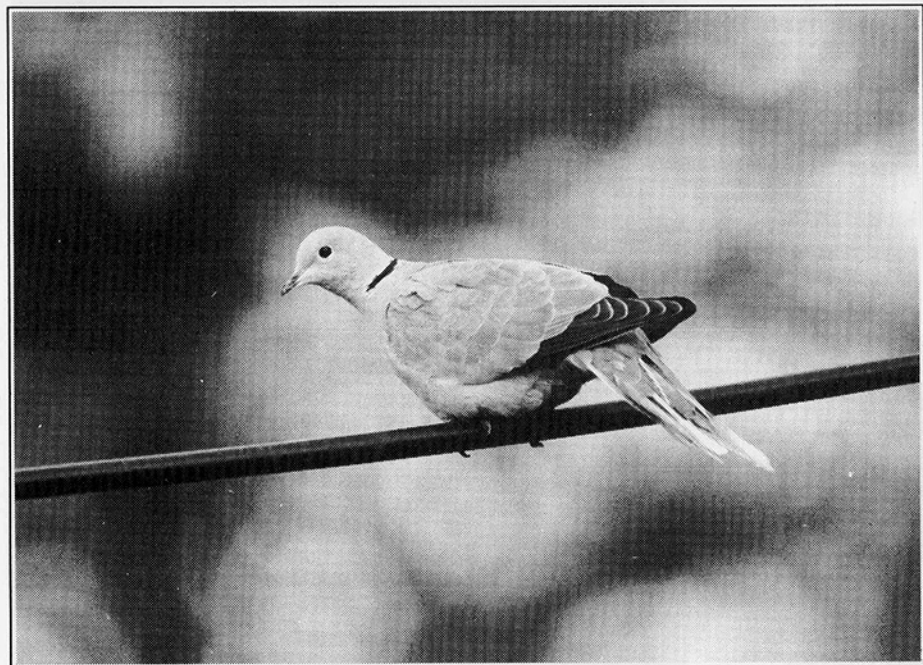
Februariobservationerna rör sig troligen om tidiga värsträckare för bägge Columba-arterna.

TURKDUVA *Streptopelia decaocto*

Under häckningstid, Eskilstuna 3 revir, Torshälla 2 ex, Strängnäs 3 revir, Södertälje 2-3 revir, Järna 2-3 revir, Nyköping 2-3 revir, Jönåker 3-5 par häckade, Katrineholm 3 revir och Vingåker 3 revir.

Vinterflockar från Hammarby gård, Eskilstuna max 16 ex 25/11 (Kent Carlsson, Tero Niemi), Stadsparken, Eskilstuna max 8 ex 4/12 (Olov Lundholm m fl), Södertälje sydhamn 6 ex 28/11 och Saltå kvarn, Järna 7 ex 23/12 (Stefan Clason).

Den kraftiga minskningen har planat ut.

Turkduva FOTO: SVANTE JOELSSON

TURTURDUVA *Streptopelia turtur* (31 - 3)

Tre observationer, ett ex O Skebokvarn 17/5 (Jukka Väyrynen), ett ex Engsholms slott, Mörkö 31/5 (Bo Hellberg) och ett ex Mälärbaden, Torshälla 3/6 (Sten Fredriksson).

Ett bra år för arten. Tidigare ej rapporterad sedan 1985.

BERGUV *Bubo bubo*

Minst fem revir rapporterade.

FJÄLLUGGLA *Nyctea scandiaca* (4 - 1)

Ett ex Strandstuviken, Nyköping 6-7/1 (Snäckviksprojektet).

Arten är inte rapporterad sedan 1978. De övriga tre rapporterna härrör från 1967 (2) och 1969.

HÖKUGGLA *Surnia ulula*

Ett ex Björnlunda kyrka januari (Göte Karlsson), ett ex Katrineholm 11/2-ca 11/3 (Agne Swenzén), ett ex Stämtorp, Länna 12/3 och ett ex Lövstugan, Länna 26/3 (Bernt Andersson), ett ex Duveholm, Katrineholm 27-28/3 (Mårten Johansson) samt ett ex Väsbyholmsvägen, Eskilstuna 21/10 (Sten Fredriksson).

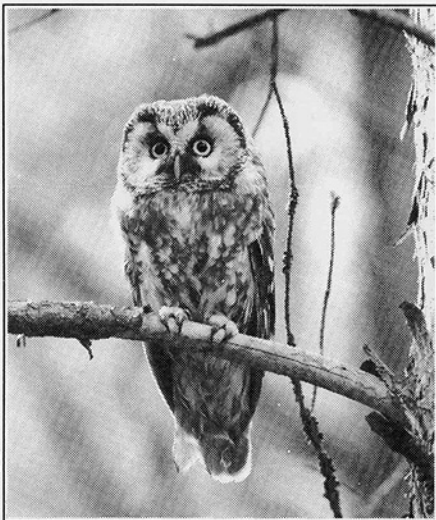
Rapporterna från Länna avser ett ex. Fem ex är ett normalt resultat. Arten har rapporterats årligen sedan 1986.

SPARVUGGLA *Glaucidium passerinum*

En häckning rapporterad: Flygg kull Ekelund, Barva 13/7 (Leif Carlsson, Hjärdis Carlsson). Dessutom 17 spelande ex under häckningssäsongen och 12 ex under övrig tid. Ett ex ringmärkt Enskär, Bälinge 8/10 (Hartsö-Enskär fågelstation).

Antalet spelande ex kan jämföras med ca 40 ex 1989.

FOTO: TERO NIEMI

Pärflugla

HORNUGGLA *Asio otus*

22 kullar och ytterligare ca 10 ad ugglor är rapporterade.

Antalet kullar är lägre än snittet 1973-1989 som är 29.

JORDUGGLA *Asio flammeus*

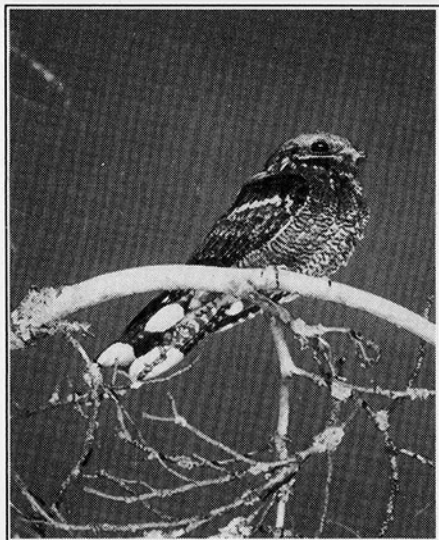
Ett ex Lövsund, Runtuna 13/3 och 26/3 (Kjell Karlsson), två ex Stensjön, Stora Malm 8/4 (Agne Swenzén), ett ex Broby, Runtuna 21/6 (Kjell Karlsson), ett ex Storängen, Helgarö (Lars Broberg) och ett ex Skansundet, Mörkö 4/8 (Magnus Brandel).

En klar försämring jämfört med 1989 då en häckning och tre troliga häckningar rapporterades. Dock i nivå med övrig rapportering under 80-talet.

PÄRLUGGLA *Aegolius funereus*

En häckning i holk nära Nykvarn; tre ungar och tre ägg 20/6 (Lennart Karlén). Tio spelande ex under häckningstid. Femton ex ringmärkta Enskär, Bälinge 26/9-24/10 (Hartsö-Enskär fågelstation).

Överlag låga siffror i jämförelse med 80-talet.

Nattskärre
FOTO: TERO NIEMI

Första häckningen sedan 1977, dessutom på "klassisk" mark. Även antalet höst-observationer högre än på länge. Notabelt är att kungsfiskare ringmärks i Söderfjärden för andra gången. Ingen känd häckningslokal finns i närheten.

NATTSKÄRRA *Caprimulgus europaeus*

Ett ex Ryssbergen, Nyköping 2-16/6 (Jan Gustafsson, Anders Tengholm), fyra ex Husby-Rekarne/Näshulta 1-10/6 (flera rapportörer), fyra-sex ex d:o 21-22/6 (Leif Carlsson, Hjärdis Carlsson), ett ex Holmsjön, Åker 4/7 (Björn Carlsson). Dessutom ett ex Mörkö kyrka 26/8 (Mats Blomstedt) och ett ex ringmärkt Enskär, Bälinge 8/9 (Hartsö-Enskär fågelstation).

Årets observationer under häckningstid ligger klart under de senaste årens. Jämför exempelvis 34 ex under 1989.

KUNGSFISKARE *Alcedo atthis*

Häckning Åkforsån, Broby, Bettna; tre häckningar genomfördes av en hane och två honor (Juhani Vuorinen, Jan Gustafsson m fl). Under hösten ett ex rastande Enskär, Bälinge 9/8 (Lennart Wahlén), ett ex Sjösaån, Nyköping 6-11/10 (Jan Gustafsson, Jan O Karlsson), ett ex ringmärkt Idö, Söderfjärden, Jäder 14/10 (Lars Broberg), ett ex Skansundet, Mörkö 3/11 (Erik Asplund) och ett ex Skansholmen, Mörkö 22/11 (Mats Blomstedt).

MINDRE HACKSPETT *Dendropocus minor*

Fem konstaterade häckningar samt observationer under våren-sommaren av ytterligare ca 43 par (Eskilstuna 28, Strängnäs 6, Nyköping 5, Södertälje 5, och Katrineholm 4).

Rapporteringen var aningen lägre än de båda föregående årens och liksom tidigare starkt koncentrerad till Eskilstuna-trakten.

TRETÅG HACKSPETT *Picoides tridactylus*

Häckning nära Lomsjön, Husby-Rekarne. Hona matar stora ungar i bo 16/6 (Leif Carlsson, Hjärdis Carlsson). Dessutom rapporterad med en hane Skiren-Tolalund, Fors, Eskilstuna 15/4 (Lars Eriksson), en (trolig) hane N Ärla Långkärr, Ärla 16/4 (Leif Carlsson, Hjärdis Carlsson) och två ex Sågrändeln, Näshulta 25/8 (Leif Carlsson, Hjärdis Carlsson).

Detta är den tionde rapporterade säkra häckningen sedan 1964. Den senaste inträffade 1987, också i Husby-Rekarne socken. Fram till mitten av 1970-talet rapporterades häckningar enbart från östra och mellersta Sörmland. Från 1979 är samtliga häckningar (4) rapporterade från Eskilstuna kommun; d v s NV Sörmland. Beror troligen på att ornitologaktiviteten vad gäller arten har förskjutits åt det hållet.

TRÄDLÄRKA *Lullula arborea*

Häckningar konstaterade vid Högsten, Dunker och Enstaberga (Jukka Väyrynen)

samt 1 mil O Nyköping (Viking Olsson). Dessutom rapporterad med minst 29 ex under häckningstid.

Årets rapportering är likvärdig med 1989. Trädlärkan är säkerligen förbisedd p g a biotopvalet. En rapport talar om "ca 50 par i området Nyköping-Tvären och i ett bälte inåt landet".

Arten gynnas av kalavverknningar och kan på så vis uppleva en renässans.

SÅNGLÄRKA *Alaucla arvensis*

Två midvinterobservationer; ett ex yttre skären i Hartsö-arkipelagen 14/1 (Lennart Wahlén) och ett ex Tullgarnsnäs, Hölö 1/12 (Bo Hellberg).

Med tanke på den milda vintern är antalet december-januari-rapporter väldigt få.

BERGLÄRKA *Eremophila alpestris* (29 - 3)

Två ex sträckande och tillfälligt rastande vid Stora Garkast, Bälinge samt ett ex rastande samma lokal 22/12 (Lennart Wahlén).

Trots artens vikande status som häckfågel i landet de senaste åren så har rapporteringen från skärgården vintertid legat på en låg men stabil nivå sedan 1986.

BACKSVALA *Riparia riparia*

Ca 805 par fördelade på 23 kolonier har rapporterats.

Svårigheter att få en helhetsbild av artens status då vissa kolonier enbart kontrolleras/rapporteras vissa år. Regelbundna, riktade inventeringar är kanske att föredra.

LADUSVALA *Hirundo rustica*

En sen observation; ett ex mot N på Mörkö i november (Mats Blomstedt).

Ladusvala

FOTO: SVANTE JOELSSON

ÄNGSPIPLÄRKA *Anthus pratensis*

Ett ex Strandstuviken, Nyköping 24/2 (Snäckviksprojektet, Jan Gustafsson m fl).

Första februariobservationen i området. Troligen en tidig vårsträckare. En "äkta" vinterobservation gjordes nyårsdagen 1985 på samma lokal.

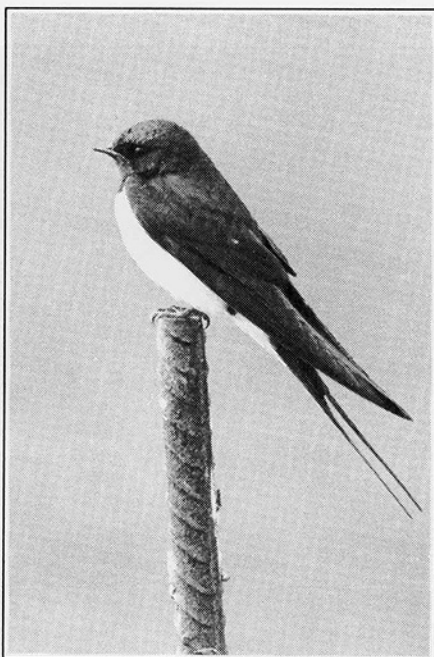
RÖDSRTUPIG PIPLÄRKA *Anthus cervinus*

Fjorton höstobservationer under tiden 25/8-23/9.

Liksom 1989 ingen vårobservation. Av de 14 är 6 rapporterade från Valla, Ytterselö.

SKÄRPIPLÄRKA *Anthus spinoletta*

Marsobservationer; ett ex Stora Garkast, Bälinge 17/3 (Lennart Wahlén) och två ex Femöre, Oxelösund 31/3 (Jan Gustafsson). Ett ex norra Mörkö 4/6 (Daniel Bengtsson).

GULÄRLA *Motacilla flava*

Minst 26 häckningar/revirhållande par rapporterade.

Ca 10 par mindre än 1988 och 1989. Dock har eftersök ej skett vid Söderfjärden (Lars Broberg).

SÄDESÄRLA *Motacilla alba*

Vinterobservation; ett ex Skansholmens camping, Mörkö 1/12 (Erik Asplund). Ett helt melanistiskt ex Gasverksbron, Kloster, Eskilstuna 18/8 (Lennart Bolund).

SIDENSVANS *Bombycilla garrulus*

Stor flock om ca 750 ex i Nyköping i oktober (Gabriel Ekman).

GÄRDSMYG *Troglodytes troglodytes*

Minst åtta häckningar och ca 50 revirhävande ex under häckningstid. Ca 20 observationer under höst-vinter. Dessutom

51 ex ringmärkta Enskär, Bälinge 26/8-31/10 (Hartsö-Enskär fågelstation).

Tredje rapportåret innebar en markant ökning av antalet häckningar/revirhävande ex. Dessutom rapporterades arten för första gången vintertid. Ökningen är säkerligen signifikant med tanke på de milda vintrarna.

RÖDHAKE *Erithacus rubecula*

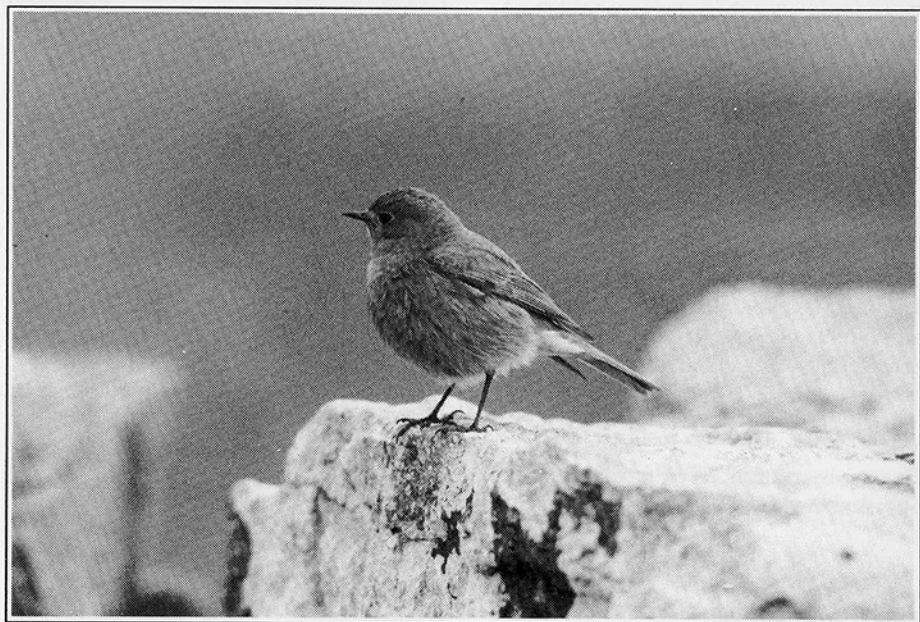
Vinterobservationer; ett ex Åsby, Tosterön, Strängnäs 3/1 (Leif Karlsson) och ett ex Kasholmen, Mörkö 14/1 (Erik Asplund).

Samma antal som 1989.

SVART RÖDSTJÄRT *Phoenicurus ochruros*

En honfärgad rastade på Storrö, Bälinge 5/5 (Lennart Wahlén) och en hane vid Slottsskolan, Kloster, Eskilstuna 21/7 (Björn Herdegen).

Ingen rapport från Oxelösund som varit artens "huvudort" i området. Senast rapporterad häckning 1984.

TALTRAST *Turdus Philomelos*

Vinterobservation; ett ex Merlänna, Länna 22/2 (Bernt Andersson).

En tidigare vinterobservation i området; Enskär nyårsdagen 1985.

RÖD Vingetrast *Turdus iliacus*

Vinterobservationer; två ex Norrby, Tosterön, Strängnäs (Leif Karlsson) och ett ex Östra Storgatan, Kloster, Eskilstuna 30/1 (Leif Carlsson).

Logiskt med tanke på vintern.

DUBBELTRAST *Turdus viscivorus*

Hela 29 vinterobservationer, varav 21 ex vid mistellokalerna i Eskilstuna och Strängnäs kommun (flera rapportörer).

Rekord!

FLODSÅNGARE

Locustella fluviatilis (105 - 16)

Sjungande; ett ex vid Spelhagen, Nyköping 9/5-4/6 (Jan Gustafsson), ett ex Cewe, Nyköping 12/5-6/6 (Lennart Wahlén), ett ex Aspa, Ludgo 19/5-8/6 (Lennart Wahlén, Jan Gustafsson, Anders Tengholm m fl), ett ex Smedsta, Dunker 20/5-12/6 (Jukka Väyrynen, Tage Eriksson), ett ex vid Smedby, Malmköping 20/5 (Göran Andersson), ett ex Lillsjön-Dragsjön, Öja 26/5-9/6 Gösta Nilsson, Lars Eriksson m fl), ett ex Ericssberg, Stora Malm slutet maj (Agne Swenzén), ett ex Sätterstamaden, Sättersta 31/5 (Lennart Wahlén, ett ex Husby, Ytterselö 1-2/6 (Fredrik Ellin), ett ex Nybyåns inlopp, Torshälla 1-3/6 (Tony Haglund, Pedro Haglund, Kent Carlsson), två ex Ericssberg, Stora Malm 12/6 (Agne Swenzén), ett ex Bondkroken, Läggesta 15-30/6 (Leif Karlsson, Björn Carlsson m fl), ett ex Björnlunda reningsverk

Svart rödstjärt, hona

FOTO: SVANTE JOELSSON

25/6 (Mats Gothnier), ett ex Kyrksjön, Floda 1-10/7 (Lasse Lagander, Agne Swenzén) och ett ex Vilsta Herrgård, Kloster, Eskilstuna 11/7 (Thomas Janzon).

16 ex är den näst högsta noteringen, endast överträffad av siffran från 1988 som var 19 ex.

VASSÅNGARE

Locustella luscinioides (7 - 2)

Ett sjungande ex Aspa, Ludgo 30/5-4/6 (Lennart Wahlén m fl) och ett sjungande ex Väingsö, Gåsinge 4/6 (Lennart Wahlén).

För andra året i rad två rapporter.

BUSKSÅNGARE

Acrocephalus dumetorum (12 - 2)

Ett sjungande ex Jullen, Hjortsberga, Vårdinge 27/5 (Lennart Wahlén) och ett sjungande ex Runtuna kyrka 1-2/6 (Jan Gustafsson, Anders Tengholm).

Tre sjungande ex 1987 och ingen rapport från 1988 och 1989.

KÄRRSÅNGARE

Acrocephalus pulustris (333 - 48)

Trettiosju sjungande fåglar maj-juli, de flesta i juni. Dessutom ringmärktes 6 ex vid Strandstuviken, Nyköping (Snäckviksprojektet) och 5 ex vid Idö, Söderfjärden, Jäder (Lars Broberg).

Totalt 48 ex är en normal siffra.

TRASTSÅNGARE

Acrocephalus arundinaceus (171 - 36)

Tjugoåtta sjungande fåglar rapporterades med bl a 5 ex från Söderfjärden (Lars Broberg) och 3 ex från Näsnaren, Katrineholm (Håkan Lemefalk) och 3 ex vid Strandstuviken, Nyköping (Snäckviksprojektet). Dessutom ringmärktes en ad och sju juv vid Idö, Söderfjärden, Jäder 13/7-8/9 (Lars Broberg).

Trettiosex är en dubbling av förra rapporteringen, 18 ex 1989.

HÄRMSÅNGARE *Hippolais icterina*
Sextiofem sjungande fåglar rapporterade.

HÖKSÅNGARE *Sylvia nisoria*

En-två sjungande vid Björkarösund, Mörkö 24/5-24/6 (Mats Blomstedt, Erik Asplund, Hasse Andersson m fl) och två sjungande vid Sandbrink, Tormesta 3/6 (Mats Blomstedt).

Rapporterad från Björkarösund för nionde året i följd.

LUNDSÅNGARE

Phylloscopus trochiloides (17 - 1)

Ett sjungande ex på östra delen av Askö, Trosa 5/8 (Peter Lundberg).

Rapporterad för tredje året i rad.

GRANSÅNGARE *Phylloscopus collybita*

Ett sjungande ex Kogrund, Helgarö 3/5-8/7 (Lars Broberg), ett sjungande ex Vikitteln, Kila 12/5 (Leif Stål), ett sjungande ex Långvik, Katrineholm 7/6 (Håkan Lernefalk), ett sjungande ex Kälby, Fors, Eskilstuna 15/6 (Tony Haglund), ett sjungande ex Sundkarlsbacken, Jäder 24/6 (Lars Broberg) och ett sjungande ex Sörby, Kungsör 30/6 (Per Lindh). En ungfågel ringmärktes i vassen strax utanför Sundkarlsbacken, Söderfjärden, Jäder (Lars Broberg).

Där ungfågeln ringmärktes hade tidigare en sjungande fågel hörts (24/6). Eftersom flyttningen inte sker förrän i september-oktober (Sveriges Fåglar 1990) är häckning trolig.

MINDRE FLUGSNAPPARE *Ficedula parva*

Ett sjungande ex Tummelsta, Ärla 27/5-23/6 (Kent Carlsson), ett sjungande ex Hållet, Nyköping 28-30/5 (Lennart Wahlén, Björn Johansson), ett sjungande ex N Ången,

Nyköping 1-2/6 (Hans Westerberg), ett sjungande ex Näsnaren, Katrineholm 8/6 (Håkan Lernefalk) och ett sjungande ex N Bibybron, Gillberga 11/6 (Leif Carlsson). Ett ex rastar på Stora Garkast, Bålinge 31/8 (Lennart Wahlén).

Normalt antal.

SKÄGGMES *Panurus biarmicus*

Häckningstid; över 60 rapporter med vanligen 1-3 ex. Häckning rapporterad från Näsnaren, Katrineholm (Håkan Lernefalk), Marsäng, Nyköping (Marsängsboken) och Söderfjärden (Minst 50 par, Lars Broberg). En trolig häckning rapporteras från Kyrkviken, Mälaren, Toresund (Fredrik Ellin).

Övrigt; över 65 rapporter med bl a 50 ex vid Stadsfjärdens södra sida, Nyköping (Jan Gustafsson) och 50 ex vid Näsnaren, Katrineholm i oktober (Håkan Lernefalk). Vid Idö, Söderfjärden, Jäder fångades 227 ex, 209 ringmärktes, 17 ex var ringmärkta på samma plats och ett ex var ringmärkt på Utklippan i Blekinge i oktober 1989 (Lars Broberg). Vid Strandstuviken, Nyköping ringmärktes 34 ex (Snäckviksprojektet) och vid Tandlaviken, Husby-Rekarne ringmärktes 21 ex (Kent Carlsson).

Fortfarande stadd i ökning.

PUNGMES *Remiz pendulinus* (2 -2)

Ett ex 10-12/5 och två ex 14/5 vid Brandholmen, Nyköping (Per Eriksson, Jan Gustafsson).

Efter att ha rapporterats för första gången 1989 ses pungmes även 1990.

SOMMARGYLLING

Oriolus oriolus (64 - 2)

Ett sjungande ex Tovesta, Länna 18/5 (Bernt Andersson) och ett sjungande ex Tullgarnsnäs, Hölö 4/6 (Björn Johansson).

Normalt antal.

NÖTKRÅKA *Nucifraga caryocatactes*

En häckning rapporterad. Två pull ca en mil O Nyköping 23/4 (Viking Olsson).

Häckningar rapporteras sällan. Arten för ju ett undanskymt liv under häckningsperioden.

KORP *Corvus corax*

Fem rapporter om häckning eller förmodad häckning (Gösta Nilsson, Snäckviksprojektet, Tony Haglund, Leif Carlsson). Stor flock vid Lilla Nyby, Kloster, Eskilstuna, 78 ex (Tony Haglund).

Fem häckningsrapporter är naturligtvis mycket i underkant.

STEGLITS *Carduelis carduelis*

Häckningar och troliga häckningar rapporteras från sju lokaler i norra Sörmland.

Även vad gäller denna art i underkant.

HÄMPLING *Carduelis cannabina*

Marsobservationer; två ex Marsäng, Nyköping 18/3 (Jan Gustafsson), ett ex Lindbacke, Nyköping 21/3 (Lennart Wahlén) och ett ex vid Strandstuviken, Nyköping 30-31/3 (Snäckviksprojektet).

VINTERHÄMPLING *Carduelis flavirostris*

Vår; under perioden 17/2-13/3 sågs regelbundet upp till 100 ex vid reningsverket, Fors, Eskilstuna (Gösta Nilsson, Ingrid Jansson m fl), 15 ex Kaskaren, Strängnäs 11/3 (Leif Karlsson), 6 ex Strandstuviken, Nyköping 25/3 (Strandstuviksboken), 5 ex på de yttre skären i Hartsö-arkipelagen 29/3 (Lennart Wahlén) och upp till 70 ex Stensjön, Stora Malm 3-9/4 (Jukka Väyrynen, Göran Andersson).

Från hösten finns nära 15 rapporter om ca 300 ex med största siffran ca 200 ex Vallby kyrka 21/10 (Leif Carlsson).

SNÖSISKA

Carduelis hornemanni (104 - 9)

Två ex Ekeby badplats, Skudern, Malmköping 1/1 (Jukka Väyrynen), ett ex Valla, Ytterselö 19/2 (Fredrik Ellin), ett ex ringmärktes Idö, Söderfjärden, Jäder 13/10 (Lars Broberg), minst ett ex Vängsö, Öja 4/11 (Leif Carlsson) och tre + ett ex Hattran, Fors, Eskilstuna 31/12 (Leif Carlsson).

Rapporterad sju år i följd.

BÄNDELKORSNÄBB

Loxia leucoptera (219 - 60)

En hona och två juv Merlänna, Länna 26/7-2/8 (Kent Söderberg), fyra honfärgade i Södertälje 2/8 (Daniel Bengtsson), två-tre ex N Strands gård, Jäder 30/8 (Leif Carlsson, Gösta Nilsson), ett ex Strandstuviken, Nyköping 9/9 (Strandstuviksboken), tolv ex Marsäng, Nyköping 29/9 och elva ex 2/10 (Marsängsboken) och minst ett ex Sågen, Skogstorp, Eskilstuna 4/11 (Tero Niemi). Från Enskär, Bälunge rapporteras ett ex 29/7, två ex 9/8, en ringmärkt 26/8, sexton ex 13/9, två ringmärkta 16/9, ett ex 21/9, sju-åtta ex 3/10 och ett ex 12/11 samt hörda på sträck 29/7, 9/8, 21/9 och 12/11 (Hartsö-Enskär fågelstation, Lennart Wahlén).

STÖRRE KORSNÄBB *Loxia pytyopsittacus*

Sammanlagt minst 40 ex rapporterade från januari till december varav två ad och fem juv vid Basvägen, Grytsjöskogen 19/6 (Gösta Nilsson, Ingrid Jansson).

ROSENFINK *Carpodacus erythrinas*

Rapporter om sjungande fåglar från 17 lokaler med vanligen ett ex. Från Strandstuviken, Nyköping rapporteras om 12 sjungande ex (Snäckviksprojektet).

Ringmärkta; 8 ex Tandlaviken, Husby-Rekarne 21/7-5/8 (Kent Carlsson), 4 ex Idö, Söderfjärden, Jäder 22/7-30/7 och 154 ex Strandstuviken, Nyköping (Snäckviksproj).

Antalet rapporter i underkant. Bl a saknas rapporter från de rosenfinktäta områdena vid norra Mörkö och Tullgarn.

TALLBIT *Pinicola enucleator*

Ett ex Kungshagen, Mariefred 6/11 (Björn Carlsson), 10 ex Mosstorp, Flen 18/11 (Göran Andersson) och mindre flock hörd över Hugelstaskogen, Kloster, Eskilstuna 28/12 (Leif Carlsson).

Ett normalår igen.

STENKNÄCK

Coccothraustes coccothraustes

Sjuttio rapporter under häckningstid och ca 100 rapporter från övrig tid. Stora flockar; 40 ex vid Bokskogen, Mörkö 10/2 (Erik Asp-lund), 50 ex samma lokal 17/2 (Bo Hellberg), 30 ex samma lokal 31/3 (Erik Asp-lund), 20 ex Sundbyholm, Sundby 8/4 (Gustav-Adolf Johansson, Ingrid Jansson) och 30-40 ex vid samma lokal 12/4 (Karl-Erik Andersson).

Ringmärkta; 16 ex ringmärktes och ett återfynd som var märkt på samma plats i Pershagen, Södertälje (Lennart Magni).

LAPSPARV *Calcarius lapponicus*

Vår: Ett ex Marsäng, Nyköping 14/3 (Marsängsboken), ett ex vid Tullgarnsnäs, Hölö 1/4 (Mats Blomstedt, Stefan Clason), en hane Stensjön, Stora Malm 3/4 (Göran Andersson, Jukka Väyrynen), ett ex Marsäng, Nyköping 5/4 (Marsängsboken), en hane Stensjön, Stora Malm 7/4 (Göran Andersson), en hane Stensjön, Stora Malm 9/4 (Jukka Väyrynen), ett ex Strandstuviken, Nyköping 13/4 (Snäckviksprojektet) och tre ex Rinkesta, Ärla 8/5 (Leif Carlsson).

Höst: Totalt 15 ex Enskär, Bälunge 13/8-16/9 (Lennart Wahlén, Jan Oldebring), fyra ex Strandstuviken, Nyköping 29/8 (Strandstuviksboken), ett ex Marsäng, Nyköping 31/8 (Marsängsboken), fem ex Solö, Fogdö

2/9 (Magnus Brandel), tio rapporter med max sex ex från Marsäng, Nyköping 3/9-24/9 (Marsängsboken), tre rapporter med max fem ex Tullgarnsnäs, Hölö 9-23/9 (Bo Hellberg), tre ex Hägnäsviken, Hölö 16/9 (Bo Hellberg) och ett ex Valla, Ytterselö 21/9 (Fredrik Ellin).

Normal rapportering.

SNÖSPARV *Plectrophenax nivalis*

Vår: Nio rapporter från januari-mars med som mest fyra ex vid två tillfällen.

Höst: Nio rapporter om ett-fyra ex utom 28/10 då 40 ex sågs i Hartsö-arkipelagen och 10/11 då 40 ex sågs på samma lokal (Lennart Wahlén).

ORTOLANSPARV *Emberiza hortulana*

Trettiofem sjungande ex från 25 lokaler. Ett ex ringmärkt på Enskär, Bälunge 12/8 (Lennart Wahlén), ett ex rastade på Stora Garkast, Bälunge 13 och 17/8 (Lennart Wahlén) och ett ex rastade vid Valla, Ytterselö 4/9 (Fredrik Ellin).

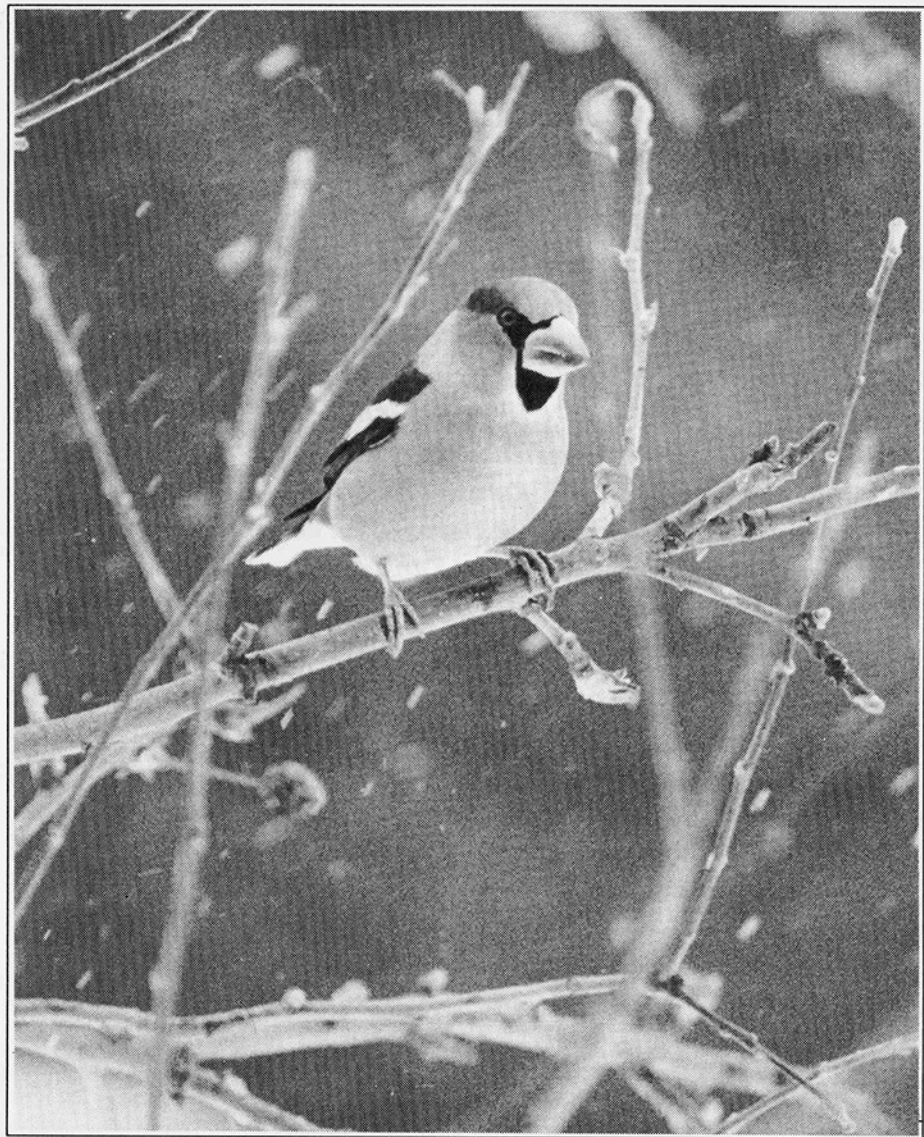
VIDESPARV *Emberiza rustica* (48 - 1)

Ett ex rastade på Storrö, Bälunge 5/5 (Lennart Wahlén).

Rapporterad tio år i följd.

SÄVSPARV *Emberiza schoenidas*

Ca 40 ex Brandholmen, Nyköping i januari (Lennart Wahlén), minst 6 ex 4/2 och minst 5 ex 24/2 Kyrkviken, Mälaren, Toresund (Fredrik Ellin) och 15 ex Tullgarnsnäs, Hölö 17/2 (Bo Hellberg).

Stenknäck
FOTO: TERO NIEMI

Referenser

- Nord, I. 1977. Antalet häckande fåglar i Sörmland. *Fåglar i Sörmland* 10:1-22.
- Karlsson, L., Betzholtz, P-E., Carlsson, K., Clason, S., Ehrlén, J. 1990. Fågelrapport Sörmland 1989. *Fåglar i Sörmland* nr 2 1990:3-25.
- Karlsson, L. 1990. Upprop! Fågelrapport 1990. *Fåglar i Sörmland* nr 2 1990:26-31.
- Risberg, L. 1990. Sveriges fåglar; Vår fågelvärld, supplement nr 14. Stockholm.

UPPROP

Fågelrapport 1991

Nu är det dags att börja summera 1991 års fågeliakttagelser. Nedanstående precisering är till hjälp för bedömning av de arter som bör rapporteras. De arter där "häckning" skall rapporteras bör kompletteras med trolig/miss-tänkt häckning. Rapportområdet består av landskapet Södermanland utom Södertörn.

Den regionala rapportkommittén (Rrk) för 1991 består av Kent Carlsson, Eskilstuna, Per-Eric Betzholtz, Kalmar, Stefan Clason, Södertälje, Leif Karlsson, Strängnäs (rapportmottagare) samt f n en vakans.

Rapporterna skall vara Rrk, c/o Leif Karlsson, Ringvägen 23 A, 645 51 Strängnäs tillhanda senast 92 02 15. Avslutningsvis, observera namnbytet till regional rapportkommitté. F ö läs även inledningen till fågelrapporten 1990 i detta nummer.

A Samtliga fynd av arter eller raser vilka ska behandlas av SOF:s raritetskommitté

1. Nya arter eller raser för landet
2. Arter eller raser som t o m 1975 observerats färre gånger än 20 i Sverige enligt Sveriges fåglar (SOF 1978)
3. Nedan uppräknade arter och raser:

islom
grålira
mindre lira
stormsvala
toppskarv
ormörn

stäpphök
mindre skrikörn
större skrikörn
stortrapp
brednäbbad
simsnäppa

fjällabb
storlabb
vitvingad trut
stäpphöna
minervauuggla
mellanspett

stor piplärka
blåhake
(rasen cyanecula)
nordsångare
rosenstare
dvärgsparv

Samtliga arter (raser) ovan ska beskrivas utförligt på SOF:s raritetsblankett och skickas till Lrk Södermanland. Viktigt är att eventuella foton eller bandinspelningar medsändes. Raritetsblankett kan rekvireras från Lrk Södermanland.

B Samtliga observationer av följande arter och raser:

vitnäbbad islom + obest. islom smålom smådopping gråhakedopping	lärkfalk jaktfalk + pilgrimsfalk + rapphöna vaktel	hökuggla sparvuggla pärluggla slaguggla lappuggla	halsb.flugsnappare + skäggmes pungmes + sommargylling svartp.törnskata +
svarth. dopping + stormfågel havssula rördrom ägrethäger +	småfl. sumphöna mindre sumphöna kornknarr skärfläcka svartb. strandpip. +	nattskärna kungsfiskare biätare + blåkråka + härfågel	rödhuv. törnskata + svartkråka + gulhämpling + vinterhämpling snösiska +
vit stork svart stork flamingo mindre sångsvan blåsgås	fjällpipare sandlöpare skärnsnäppa myrsnäppa dvärgbeckasin	gråspett + vit. hackspett + tretåig hackspett tofslärka + berglärka +	bändelkorsnäbb + större korsnäbb tallbit stenknäck lappspurv
fjällgås + spetsbergsgås + snögås stripgås vitkindad gås	dubbelbeckasin + rödspov myrspov småspov smaln. simsnäppa	fältpiplärka + rödstr. piplärka sädesärkla (yarelli) + forsärkla gärdsmyg	snöspurv ortolansparv videsparv kornspurv +
prutgås rostand gravand mandarinand snatterand	bredstj. labb + dvärgmåsn vittrut + tretåig måsn + kentsk tärna	svart rödstjärt ♀ + svarth. buskskv. + ringtrast flodsångare vassångare +	
årta praktejder ♀ + alförrädare ♀ + sjöorre glada	småtärna svarttärna sillgrissla alkekung + lunnefågel +	busksångare + kärrsångare trastsångare härmsångare höksångare	
brun glada + kungsörn ängshök + tornfalk aftonfalk +	turkduva turturduva tornuggla + berguv fjälluggla +	lundsångare + kungsfågelsångare + taigasångare + brandkr. kungsfåg. + mindre flugsnappare	

+ bakom namnet = utförlig beskrivning, gärna på raritetsblankett

C Samtliga observationer under markerade månader, samt för vissa arter uppgift om häckning eller iakttagelse under häckningstid

Art	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D		
storlom		x	x										häckning	x
svarthakedopping		x	x										häckningstid	x
skäggdopping		x	x											x
storskarv													häckningstid	
häger													häckning	
knölsvan													häckning inl.	
sångsvan													häckningstid	
grågås		x	x										häckning	x
sädgås		x	x											x
bläsand		x	x										häckningstid	x
kricka		x	x										häckningstid	x
stjärtand		x	x										häckningstid	x
brunand		x	x										häckningstid	x
skedand		x	x										häckningstid	x
bergand													häckningstid	
alfågel													häckningstid	
svärta		x	x											x
salskrake		x	x										häckningstid	x
bivråk		x	x	x	x					x	x	x	häckning	
havsörn													häckning	
brun kärrhök		x	x	x								x	häckning	x
blå kärrhök		x	x										häckningstid	x
duvhök													häckningstid	
fjällvråk		x	x											x
ormvråk		x	x										häckning	x
fiskgjuse		x	x										häckning	x
stenfalk		x	x										häckningstid	x
tjäder													häckning	
vattenrall		x	x	x								x		x
rörhöna		x	x										häckningstid	x
trana		x	x										häckning	x
strandskata		x	x											x
mindre strandpipare		x	x	x									häckningstid	x
större strandpipare		x	x	x								x	häckningstid	x
ljungpipare		x	x	x									häckningstid	x
kustpipare		x	x	x	x	x								x
tofsvipa		x	x										häckning	x
kustsnäppa		x	x	x	x	x	x					x		x
mosnäppa		x	x	x	x							x		x
småsnäppa		x	x	x	x							x		x

Art	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
sponsnäppa	x	x	x	x	x	x					x	x
kärrsnäppa	x	x	x					häckningstid				x
brushane	x	x	x					häckningstid				x
enkelbeckasin	x	x										x
morkulla	x	x										x
storspov	x	x	x					häckningstid				x
svartsnäppa	x	x	x								x	x
rödbena	x	x	x					häckningstid inl.			x	x
gluttsnäppa	x	x	x								x	x
skogssnäppa	x	x	x							x	x	x
grönbena	x	x	x					häckningstid			x	x
drillsnäppa	x	x	x								x	x
roskarl	x	x	x					häckning			x	x
labb	x	x	x					häckning			x	x
skrattmås								kolonier				
silltrut	x	x						häckning inl.				
havstrut								häckning inl.				
skräntärna	x	x	x					häckning			x	x
silvertärna	x	x	x							x	x	x
fisktärna	x	x	x							x	x	x
tordmule	x	x						häckning				x
skogsduva	x	x										x
ringduva	x	x										x
gök	x	x	x	x						x	x	x
hornuggla	x	x						häckningstid				x
jorduggla								häckningstid				
tornseglare	x	x	x	x						x	x	x
göktyta	x	x	x							x	x	x
mindre hackspett								häckningstid				
trädlärka	x	x	x					häckning			x	x
sånglärka	x											x
backsvala	x	x	x					häckning			x	x
ladusvala	x	x	x								x	x
hussvala	x	x	x								x	x
ängsfiplärka	x	x										x
trädpiplärka	x	x	x								x	x
skärpiplärka	x	x	x					häckning			x	x
sädesärta	x	x										x
gulärta	x	x	x					häckningstid			x	x
strömstare					x	x	x	x	x	x		

Art	J	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
sidensvans						x	x	x				
järnsparv	x	x										x
näktergal	x	x	x	x						x	x	x
blåhake	x	x	x	x		x					x	x
rödhake	x	x										x
rödstjärt	x	x	x								x	x
buskskvätta	x	x	x								x	x
stenskvätta	x	x	x								x	x
taltrast	x	x										x
rödvingetrast	x	x										x
dubbeltrast	x	x										x
gräshoppsångare	x	x	x	x						x	x	x
sävsångare	x	x	x	x						x	x	x
rörsångare	x	x	x	x							x	x
svarthätta	x	x	x								x	x
ärtsångare	x	x	x	x							x	x
törnsångare	x	x	x	x							x	x
trädgårdssångare	x	x	x	x							x	x
grönsångare	x	x	x							x	x	x
gransångare	x	x	x				häckningstid					x
lövsångare	x	x	x								x	x
grå flugsnappare	x	x	x	x							x	x
svartvit flugsnappare	x	x	x								x	x
törnskata	x	x	x	x							x	x
varfågel							häckningstid					
nötkråka							häckning					
råka							häckningstid					
corp							häckning					
bergfink							häckningstid					
steglits							häckning					
hämppling	x	x	x								x	x
gråsiska							häckningstid					
rosenfink	x	x	x	x			häckning			x	x	x
sävparv	x	x										x

B Samtliga inlandsobservationer av följande arter och raser:

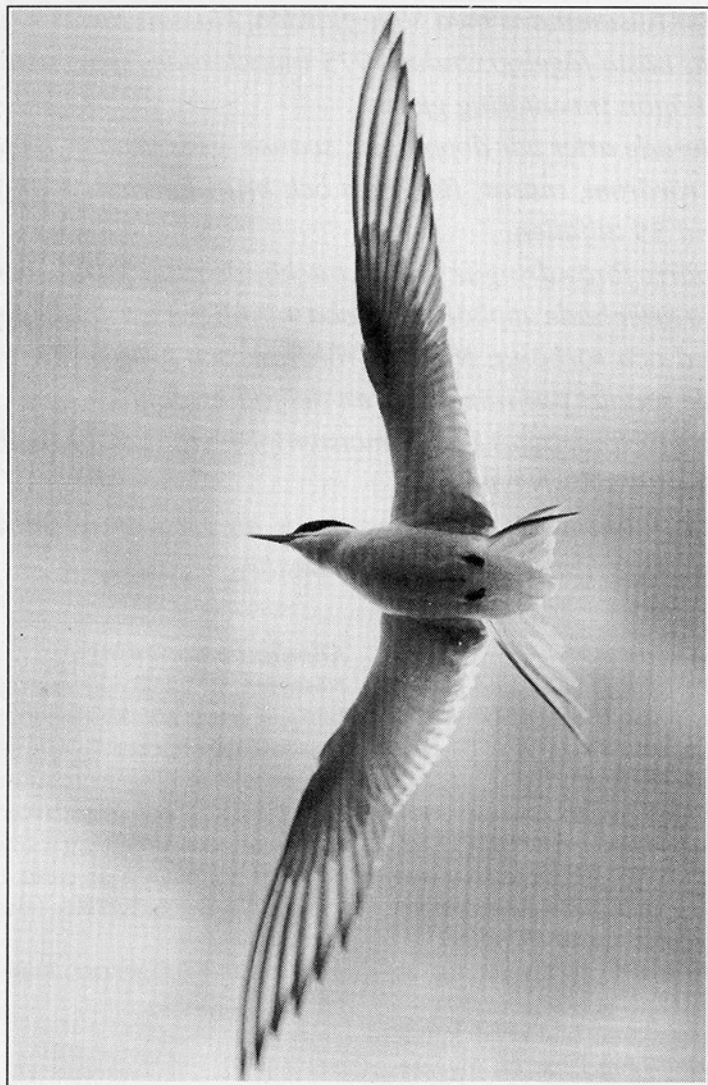
storskarv
ejder
alfågel
svärta

småskrake
havsörn
kustpipare
kustsnäppa

mosnäppa
småsnäppa
spovsnäppa
kärrsnäppa

roskarl
labb
silvertärna
skärpiplärka

Rapporterna insändes senast 1992-02-15 till
Leif Karlsson, Ringvägen 23 A, 645 51 Strängnäs

Silvertärna

FOTO: TERO NIEMI

SJÖFÅGELINVENTERING VID NÄSNAREN 1990

Håkan Lernefalk

Näsnaren inventerades under 1990 med avseende på häckande och rastande sjöfåglar.

Sjön har tillsammans med Söderfjärden, klassats av länsstyrelsen som länets bästa fågelsjö. Under 1975 inventerades sjön, sedan dess har inte någon inventering gjorts.

Inventerade arter var doppingar, svanar, gäss, änder, vattenrall, sotböna, rördrom, måsar, fisktärna och brun kärrbök. Sjön inventerades vid 55 tillfällen.

Inga större förändringar i antal häckande arter kunde konstateras. Några arter hade upphört att häcka, nämligen svarthakedopping, snatterand och rörböna. Nya var rördrom och grågås. För många arter hade antalet par minskat, i en del fall kraftigt.

De flesta förändringar har en motsvarighet i landet som helhet och är inte specifika för Näsnaren.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Näsnarens värde som häcknings- och rastlokal för sjöfågel består.

Bakgrund

Näsnaren har tillsammans med Söderfjärden, av länsstyrelsen i Södermanland klassats, som länets bästa fågelsjö (Ljungberg & Rudstam, 1980).

Sjön inventerades 1975 med avseende på häckande sjöfågel av Bengt Larsson (Nilsson, 1975). Näsnaren har från 59/60 - 74/75 varit med i de månatliga andfågelinventeringarna i landet.

Efter 1975 har ingen inventering av häckande sjöfågel gjorts.

För att få en aktuell bild av häckande och rastande sjöfågel har en inventering utförts.

Allmän beskrivning

Näsnaren är en grund näringsrik sjö belägen strax NV Katrineholm. Stora vassområden stäcker sig runt sjön. Den omgivande terrängen är omväxlande med barrskog och hagmarker. Några betade mindre strandängar finns.

Under sommaren är stora delar av sjön täckt av flytbladsväxter, främst näckrosor.

I SO finns två fågeltorn. Runt sjön går en vandringsled.

Historik

Vid mitten på 1800-talet sänktes Näs-naren med 1,2 meter.

Sjön har från Katrineholms tillkomst mottagit avloppsvatten från staden.

1956 byggdes Katrineholms reningsverk varvid det mesta avloppsvattnet leddes via reningsverket till Djulösjön. Fortfarande påverkas dock sjön av dagvatten från staden.

Sjösänkningen och avloppsutsläppet har påskyndat den naturliga igenväxningen av sjön. I samband med detta gynnades fågellivet. Från att ha varit en mager sjö ur fågelsynpunkt uppmärksammades Näsaren redan på 1910-talet för sitt rika fågelliv.

Metodik

Målsättningen har varit att fastställa antalet häckande par av sjöfågel, samt att få en uppfattning om rastande sjöfågel.

Arter som inventerades var doppingar, svanar, gäss, änder, vattenrall, sothöna, rördrom, måsar, fisktärna och brun kärrhök.

Inventeringen av häckande sjöfågel har gjorts genom boräkning, parräkning och revirkartering. Metoderna finns beskrivna i BIN-Fåglar (SNV 1978).

Rastande fåglar har inventerats genom räkning av samtliga fåglar. Detta innebär att i siffrorna ingår även de fåglar som häckar i sjön.

Inventeringen har gjorts från land. Bon av måsar och fisktärna har dock räknats från båt.

Sjön är ganska stor och består av flera vikar och öar. Detta gör sjön ganska svåröverskådlig. För att underlätta inventeringen har sjön delats in i sex delområden. Ett antal bra utsiktsplatser

finns som täcker större delen av sjön. Vissa mindre delar är dock svårobserverade. Detta har inte påverkat resultatet vad gäller häckfåglar, men kan i vissa fall leda till något lägre antal för rastande fåglar.

Avsikten var att räkna alla fåglar i sjön minst en gång per vecka under den isfria perioden och med tätare besök under häckningstid. Denna målsättning uppnåddes inte fullt ut.

I tabell 1 redovisas antalet besök, då alla fåglar räknats.

TABELL 1

Besöksdatum

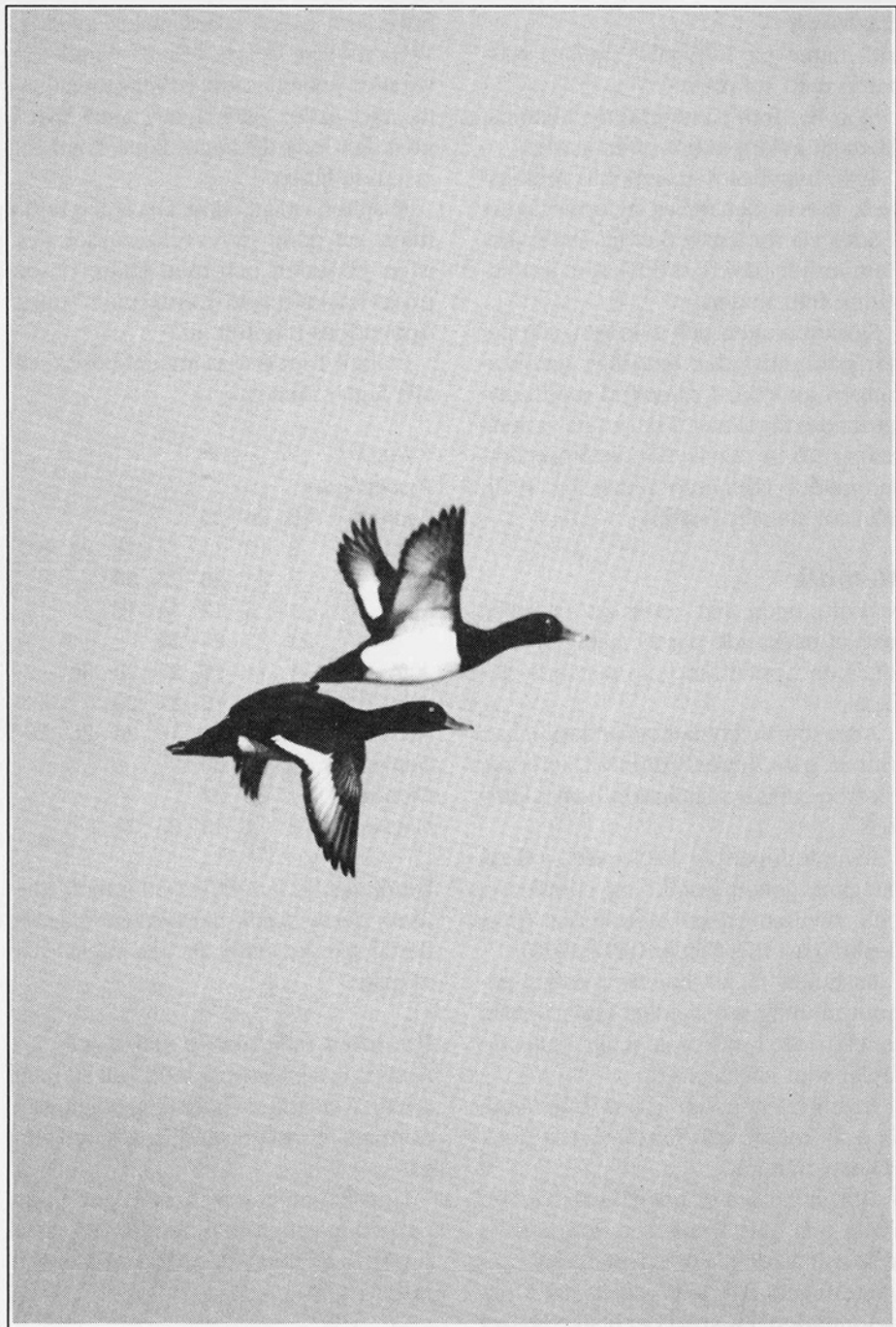
Februari	18	24	25				
Mars	3	10	11	17	18	24	31
April	7	21	26	28	30		
Maj	1	5	12	14	16	17	18
		21	23	24	30		
Juni	1	14	19	25	29	30	
Juli	8	11	16	21	29		
Augusti	2	5	12	18	24	26	29
September	4	16	30				
Oktober	11	20	27				
November	3	11	18	25	29		

Besökens tid har varit 2-5 timmar. Förutom dessa besök har sjön besökts ett flertal gånger utan att alla fåglar har räknats.

Resultat häckande sjöfågel

Årets tidiga islossning ledde till att flera arter påbörjade sin häckning tidigare än normalt, främst gräsand, knipa och grågås.

Uppskattningen av antalet par enligt parräkningsmetoden medförde vissa problem då flera arter både häckar och rastar i sjön.

Viggar

FOTO: TERO NIEMI

I tabell 2 görs en jämförelse mellan inventeringen 1975 och 1990.

TABELL 2

Häckande sjöfågelpar

	1975	1990
Rördrom	-	1
Skäggdopping	45	42
Svarthakedopping	1	-
Gräsand	45-50	20-25
Kricka	10	4
Snatterand	3	-
Skedand	2-4	2
Vigg	13-18	4
Brunand	5-10	8-10
Knipa	13	13-15
Kanadagås	1	2
Grågås	-	1
Knölsvan	19	7
Brun kärrhök	2	2
Vattenrall	20	1
Rörhöna	2	-
Sothöna	142	36-38
Gråtrut	4	19
Fiskmås	8	2
Skrattmås	655	200
Fisktärna	2	6

Nedan ges kommentarer till de olika arterna.

Rördrom: Häckar av och till i sjön. Har varit borta större delen av 80-talet.

Svarthakedopping: Numera upphört att häcka. Har gått tillbaka i större delen av landet (SOF 1990). Ev beroende på minskningen av skrattmås.

Gräsand: Antalet par har halverats sedan 1975. Oklart varför.

Kricka: Samma som för gräsand. Ingen häckning. Häckade dock med ett par 1989. Flera observationer gjordes under häckningstid

Vigg: Minskat kraftigt. Beror troligen på minskningen av skrattmås. Den häckar

gärna i skrattnåskolonier som skydd mot predatorer.

Grågås: Ny som häckfågel. En art som ökar i landet (SOF 1990).

Knölsvan: Minskat kraftigt. Har minskat lokalt (SOF 1990).

Vattenrall: Minskat kraftigt. Har minskat i hela landet, kanske främst beroende på kalla vintrar 85-87 (SOF 1990).

Rörhöna: Upphört att häcka. Har minskat i landet (SOF 1990).

Sothöna: Minskat kraftigt. Har minskat i landet (SOF 1990).

Gråtrut: Har ökat. Ökar i landet (SOF 1990).

Skrattmås: Minskat kraftigt. Har minskat kraftigt i hela landet (SOF 1990). Ev beroende på minskad födotillgång och mink.

Årta: Under häckningstid gjordes några observationer, även av par. Någon häckning kunde ej konstateras.

Resultat rastande sjöfågel

Sjöfågel rastar i Näsnaren både under vår- och höststräcket. Antalet rastare är störst under hösten.

I tabell 3 redovisas högsta antal rastare under vår och höst.

TABELL 3

Rastande sjöfågel

	Vår	Höst
Gräsand	56	506
Kricka	15	188
Bläsand	7	102
Skedand	2	43
Vigg	229	433
Brunand	37	642
Knipa	218	167
Storskrake	78	312
Salskrake	27	57
Knölsvan	46	66
Sothöna	200	878

I siffrorna ingår även de som häckar i sjön.

Av siffrorna framgår att det är främst under hösten som ett betydande antal sjöfåglar rastar i Näsnaren.

Förutom ovan nämnda rastade följande.

Storlom: 2 ex under våren.

Grågås: 166 ex som mest under hösten.

Kanadagås: 141 ex som mest under hösten.

Svärta: 1 hane 28-29/4.

Småskrake: 1 par under våren.

Sjöorre: 4 ex 27/4.

Alfågel: Några observationer under våren och hösten, som mest 8 ex.

Snatrand: 10 ex under hösten.

Övriga observationer

I samband med inventeringen gjordes en del observationer av arter som inte är allmänt förekommande i Näsnaren. Nedan följer en kortfattad redogörelse av dessa.

Gråhakedopping: 1 ex

Sångsvan: 1 ex översomrade.

Vitkindad gås: 1 ex

Havsörn: 1 ad hane sågs 13/3 och 19/3.

Fiskgjuse: 1 par häckade med två ungar, som resultat. Ytterigare 1-2 par fiskar regelbundet i sjön.

Lärkfalk: 1 par häckade.

Strandskata: 1 par häckade.

Dvärgbeckasin: 1 ex rastade

Skräntärna: 2 ex sågs några gånger under juli.

Svarttärna: 1-2 ex sågs några gånger under maj. Mindre hackspett 2-3 par häckade.

Trastsångare: 3 sjungande ex

Mindre flugsnappare: 1 sjungande ex

Skäggmes: Minst 1 par häckade. Sågs

från maj och året ut, som mest 40 ex i oktober. Första observationen i Näsnaren.

Diskussion

Någon undersökning av hur vattenvegetationen har förändrats sedan förra inventeringen har inte gjorts. Enligt kringboende vid sjön har vassen på de senaste tio åren inte ökat sin utbredning.

Vid jämförelse med tidigare undersökningar av häckande och rastande sjöfåglar i Näsnaren har en del förändringar skett. I de flesta fall är förändringarna ganska små och kan hänföras till skillnader i inventeringarna och till naturliga variationer inom fågelpopulationerna.

De största förändringarna gäller minskningen av antalet par för en del häckande arter. För de flesta av dessa finns motsvarande minskningar redovisade för hela eller delar av Sverige och är inte specifika för Näsnaren. Minskningen av gräsand och kricka har däremot ingen motsvarighet i landet och är svårförklarlig.

De förändringar som har skett i Näsnaren, sedan länsstyrelsens klassificering av länets fågelsjöar är inte större än att Näsnaren har samma värde som då.

Sammanfattningsvis kan konstateras att Näsnarens värde som häcknings- och rastlokal för sjöfågel består.

Näsnarens framtid

Hur ser då framtiden ut för Näsnaren?

Eftersom Näsnaren är en slättsjö kommer den med tiden att växa igen. Detta är en naturlig process. Den påskyndas främst av utsläpp av näringsämnen och

sänkningar av vattenståndet.

Utsläppen till Näsnaren av näringsämnen har minskat men är fortfarande större än vad sjön kan klara av.

Katrineholms kommun har ansökt om att få reglera sjön. Regleringen avser i första hand att minska våröversvämningarna. Avsikten är att underlätta brukandet av 12 ha åkermark och minska risken för att vatten går upp i stadens dagvattennät. I samband med regleringen kommer sjöns medelvattenstånd att höjas några cm.

Ovan nämnda reglering kan komma att påverka sjön negativt.

Skillnader i vattenståndet verkar, liksom betes- eller slåtterhävd, föryngrande på strandvegetationen och hämmande på vassvegetationen.

En stabilisering av vattennivån leder på sikt till att vassbildande arter breder ut sig, dessutom växer stranden igen snabbare.

Något beslut är ännu inte fattat.

Medverkande

Inventeringen har utförts av medlemmar i Katrineholm-Vingåkers Ornitologiska Förening. Arbetet har främst utförts av författaren, Stig Löwenhamn och Agne Swenzen. Dessutom har Kristter Andersson och Per-Gunnar Moqvist bidragit.

Håkan Lernefalk

Skolgatan 3 A

641 46 Katrineholm

Referenser

- Ljungberg, B. & Rudstam, L. 1980. Södermanlands läns sjöar ur ornitologisk synpunkt. Länsstyrelsen i Södermanlands län informerar 1980:7.
- Nilsson L. 1975. Näsnaren. Naturvårdsverkets utredning ang. vårdåtgärder för sjöfåglar i samband med sjörestaureringar. delrapport 35.
- Råd och riktlinjer, 1978. Biologiska Inventeringsnormer Fåglar. Statens Naturvårdsverk RR 1978:1.
- SOF, 1990. Sveriges fåglar.

Hej alla fågelskådare!

Vill du titta på fåglar utomlands?

Läs först i en studiecirkel — res sedan till **Kanarieöarna i augusti 1992** (1 vecka). Vi ska först läsa om Europas fåglar i en cirkel som omfattar 10-12 gånger i Studieförbundets lokaler i Flen.

Sedan, när vi har lite mer på fötterna, tillämpar vi våra kunskaper på plats. Du väljer naturligtvis själv om du vill följa med på resan eller om du "bara" vill vara med på cirkeln.

Det blir en resa för den som drömt om att någon gång skåda utomlands, men ej vågat sig på någon skådarresa.

Resan sker i lugnt tempo. Vi växlar mellan skådande och turistande. Det viktigaste är kanske inte att se alla arter men skådandet kommer naturligtvis ändå i första hand.

Kanarieöarna har subtropiskt, lite isolerat läge utanför nordväst-Afrikas kust. Naturen är mycket skiftande, med dramatiska bergs- och vulkanlandskap med naturtyper som väx-

lar från karga lavafält, torra buskstäpper, till talkskogar och lummiga trädljung- och lager-skogar.

Fågelfaunan är pga det isolerade läget artfattigt men det finns ändå mycket att se: de sju endemiska arterna (blå bofink, kanarie- och lagerduva), flera havsfåglar som Oceanlöpare, Dvärglira, Gulnäbbad lira m fl. Dessutom kan man finna arter som Tjockfot, Klipphöna, Enfärgadseglare och Berberfalk.

Vi kommer att spika reseprogrammet under cirkelns gång med utgångspunkt från deltagarnas önskemål.

Priset för resan hamnar nog på ca 6000:- (tio deltagare) och inkluderar flyg till Gran Canaria, to r, flyg alt båt till Teneriffa, hyrbilar, bensin, båtresa till Gomera.

Tillkommer: mat + fickpengar.

Cirkelledare Jukka Väyrynen (0157-44139).

Hälsningar

Studieförbundet (0157 - 121 20), Lise-Lott Berggren, Kerstin Pettersson

SOF'S ÅRSMÖTE I NYKÖPING 1991

Bert Lindgren

SOF's årsmöteshelg 19-21 april ägde som bekant rum i FSO's regi på Stjärnholms stiftgård mellan Nyköping och Oxelösund. Vädret var bitande kallt men arrangemanget genomfördes ändå enligt planerna.

Fredagens studiedag inleddes med tre föredrag på temat "Hur påverkas fåglarna av landskapsomvandlingen". Per Angelstam berättade om skogsbruket och fågelfaunan, där han med hjälp av flygbilder visade hur ett hårt betetryck av älg och rådjur på unga lövträd förhindrade uppkomst av blandskog och därmed ett rikt fågelliv. Åke Berg behandlade, med storspoven som exem-

pel, förändringen i jordbrukslandskapet och representanter för Länsstyrelsen i Södermanlands län belyste utifrån fattade politiska beslut och omställningsansökningar vilka förändringar som är att vänta i det sörmländska landskapet. Den största omvälvningen av jordbrukslandskapet sedan laga skiftet sadades det bla.

Årsmötets deltagare under exkursionen i Kiladalen.
En flock tranor studeras på sankmarkerna vid Hannsjön.

FOTO: VIKING OLSSON/N

På eftermiddagen gjordes en buss-
 exkursion ut i Kiladalen öster om Nykö-
 ping, där ovanstående tema belystes i
 "vardagsnatur". Här startade en livlig
 diskussion om "skräparter" och "kvali-
 tetsarter", ett samtal som fortsatte i
 bussen och under kvällens gruppar-
 bete, där frågeställningen var: Hur ser
 vårt landskap och vår fågelfauna ut
 1993? Och vad innebär detta för vårt
 arbete i SOF? Vilken utveckling är önsk-
 värd/icke önskvärd, trolig/icke trolig?

Tärnan arrangerade i tidig lördags-
 morgon en utflykt till Strandstuviken,
 som dock bjöd på kall nordlig vind och
 inte alls så mycket fåglar som vanligt.
 Årets första skrântärna mötte oss dock.

Större delen av lördagen ägnades åt
 ombudsmötet, där bland annat fågel-
 skådarens etiska regler diskuterades.
 Efter det formella årsmötet, där en för
 oss välkänd person, Lennart Wahlén

avtackades med förtjänstplakett för sitt
 ornitologiska arbete, vidtog årsmötes-
 middag. Därefter visade Viking Olsson
 bilder från skärgården och på sörm-
 ländska vinterfåglar, ett mycket popu-
 lärt föredrag. Och så i sena kvällen
 avgjordes finalen i Naturbokhandels
 fågelfotografäga.

Söndagsmorgonen kom med klar him-
 mel och några minusgrader. Vi for med
 buss ut till Stendörren där Ragnar Edberg
 och tre fiskare med båtar mötte. Havet
 låg spegelblankt när vi stävade iväg mot
 en storskarvskoloni. Det fina vädret
 höll i sig och vi såg massor av sjöfågel:
 Labbar, stor- och smålommar, gråhake-
 dopping, svarthakedopping, tordmular,
 skrântärnor m fl. När vi senare åter
 närmade oss land och Studsviks brygga
 kretsade fyra havsörnar över våra båtar.
 Det kändes som en värdig avslutning
 för en årsmöteshelg i sörmländsk regi.

ORNITOLOGISK KLUBB BILDAD I STRÄNGNÄS

Den 26/4 1991 blev ett historiskt datum
 för ornitologerna i Strängnäs. Då bilda-
 des nämligen kommunens första fågel-
 klubb. Klubbens namn är Strängnäs
 Ornitologiska Klubb, förkortat SOK.
 Medlemsavgiften för 1992 är 60:- och
 inkluderar tidskriften fåglar i Strängnäs
 kommun. Det första numret avser att
 komma ut redan i oktober 1991. Några
 smakprov ur innehållet:

- På gång – Videsparven i kommunen
- Fågelrapport 1990
- Fältbestämning, fisktärna kontra sil-
 vertärna

I övrigt har klubben genomfört tärnräk-
 ning i Kolsundet, Stallarholmen, en art-
 tävling genomförs under 1991 osv.

Föreningens kontaktpersoner:

Kent Söderberg	0152 - 513 24
Joakim Ed	0152 - 430 05
Björn Carlsson	0152 - 422 38
Fredrik Ellin	0152 - 432 60

Klubbens symbol består av en jagande
 brun kärrhök, hona.

De som är intresserade av medlemskap
 kan sätta in medlemsavgiften 60:- på
 postgiro 96 88 20 - 1, Strängnäs Ornito-
 logiska Klubb, Fredrik Ellin.

OBSERVATIONER VID STRANDSTUVIKEN 1990

MEDDELANDE NR 10 FRÅN SNÄCKVIKEN

Jan Gustafsson

Under 1990 så har observationsverksamhet ägt rum vid 161 tillfällen. Nedan följer en sammanställning av de intressantare observationerna vid strandstuviksområdet.

Skäggdopping: Från januari och februari föreligger flertalet observationer av maximalt 6 ex.

Gråhakedopping: Ett ex rastade under perioden 8.4 till 14.4. Under hösten finns observationer av 2 ex 13.10 och 1 ex även kvar 14.10 samt 1 ex 10.11. Man kan förmoda att det rör sig om åtminstone 4 olika exemplar.

Rördrom: Det bästa året någonsin för rördrom i området, ett ex fanns i Snäckvikens vass under tiden 1.4 - 22.4, den 13.4 fanns det två ex, den andra satt företrädesvis i vassarna vid Strandstuvikens badplats, denna andra individ var även den kvar till 22.4.

Mindre sångsvan: Ett ex rastade under tiden 5.5 till 13.5. Vårobservationer hör inte till vanligheten i området.

Spetsbergsgås: Ett ex sträckte över området tillsammans med en flock grågäss.

Bläsgås: Sommarobservation av ett ex gjordes 23-24.6. Under hösten sågs ett ex 30.9.

Vitkindad gås: Under tiden maj-september har vitkindade gäss setts vid åtskilliga tillfällen, max 65 ex sågs 11.9.

Gravand: Redan 11.3 sågs den första gravanden för året. Två par häckade under året. Antalet par som häckar faller väl in i ramen för häckningar i området, årligen häckar 1-4 par. Maxsiffran har minskat betydligt under de senaste åren. Numera ses max ca 20 ex på våren, medan det i början av 1980 talet var betydligt vanligare med ca 40 ex eller strax däröver.

Snatterand: Första observationen var 15.4 då ett par rastade. Sedan under året sågs ytterligare 5 ex, vilket totalt blir 7 olika ex. En enorm minskning av antalet observerade individer jämfört med föregående år då ca 50 ex sågs.

Årta: Den första observation var 21.4 av 1 par, därefter sågs arten fram till 11.6. Under de senaste åren så har årtpar funnits kvar en bit in i juni eller längre, när kommer den första konstaterade häckningen att äga rum.

Salskrake: Maximalt 4 ex sågs i januari-februari och 11 ex sågs i december. Under oktober-november rastade närmare 100 ex i vikarna och i den största flocken var det ca 80 ex, flocken var helt artren.

Småskrake: Denna för Strandstuviken så ovanliga gäst rastade med ca 10 ex 16.4. Varje år så görs enstaka observationer av arten men alltid endast i få antal.

Kungsörn: Endast en observation av ett ex 30.9.

Småfläckig sumphöna: Ett ex ungfågel infångades och ringmärktes 20.8, samt ett ex som hördes i vassen 30.9. Under åren 1984-1990 så har det i samband med ringmärkning i Snäckvikens vass observerats 1-8 individer årligen.

Kornknarr: Ett ex hördes "krexax" några gånger från en åker på morgonen 24.5. Ny art för området.

Kustsnäppa: Ett ex rastade 2-9.9, detta enda ex utgör den enda observationen av arten under året.

Småsnäppa: Under året rastade småsnäppan rikligt, största flocken var 21 ex 8.9. Denna flock är den största som setts vid lokalen under den senaste tioårsperioden.

Myrsnäppa: Ett ex rastade en kort stund på kvällen den 28.5.

Dvärgbeckasin: 6-8 olika individer är observerade under året.

Rödspov: Ett ex rastade 21-22.5. Arten är ej årlig.

Myrspov: Ett sågs 8.5 till 19.5.

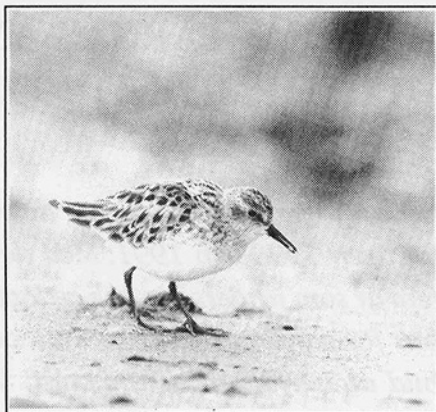
Småspov: Den 6.5 rastade ett ex.

Dvärgmåsa: 28.5 till 4.6 sågs ett och två ex dagligen. Den tredje observationen under åren 1984-1990.

Svarttärna: Ett ex sågs 8.5, detta är den första vårobservationen av arten.

Tordmule: Två ex sågs 4.7 ute vid Drottningsskär, vilket ligger längst ut i öster i reservatet. Ny art för området.

Fjälluggla: En hona sågs 6-7.1. Ny art för området.

Småsnäppa

FOTO: TERO NIEMI

Sparvuggla: Ett ex hördes vissla 11.3.

Rödstrupig piplärka: Endast en observation av ett ex 11.9.

Kärrensångare: Två ex sjöng maj-juli i anslutning till Snäckvikens vass. 6 ex ringmärktes under juli-augusti.

Trastsångare: Den 19.5 sjöng ett ex i vassen. Sedan infångades ett ex 10.7 samt ett ex 9.8, denna sista individ fångades ytterligare 3 gånger och sista tillfället var 18.8.

Härmsångare: Sjungande individer hördes i juni vid enstaka tillfällen. Ett ex fångades 10.8.

Vinterhämpling: 25.3 sågs 6 ex rasta. Arten ses nästan så gott som årligen, men nästan alltid i småflockar på upp till 10 ex.

Bändelkorsnäbb: En hontecknad sågs 9.9.

Lappspurv: Under våren sågs ett ex 13.4 och på hösten 4 ex 29.8.

Snöspurv: Ett ex vardera sågs 17.2 och 11.3 samt ett ex 4.11.

Jan Gustafsson
Frösångsvägen 124
613 00 Oxelösund

FLYTTFÅGLARNAS ANKOMST TILL SÖRMLAND 1990 OCH 1991

Agne Swenzén

Nedan följer en redovisning av vår fåglarnas ankomst till Sörmland för åren 1990 och 1991. Med denna sammanställning är det totalt fem år som undersökts och redovisats. Tjugotalet väl ifyllda formulär bar för vardera året inkommit och de representerar troligen en god bild av vår fåglarnas ankomst. Väderuppgifterna är hämtade från SMHI's skrift Väder och Vatten.

Väder och fågelvår 1990

Vintern och våren 1989 var rekordvarm med många nya temperaturrekord. 1990 kom att bli ett ännu varmare och än mer extremt väderår. Februari kom att bli helt unik vad gäller temperaturen i nästan hela landet. Perioden 21–24 februari kom att bli några av 1900-talets varmaste dagar, med nya temperaturrekord på flera platser i landet. Temperaturen låg då på omkring 15 grader i östra Götaland. I Sörmland var den dock ett par grader lägre under denna period. Flera arter gjorde övervintringsförsök, tidiga januariobservationer av brunand, ormvråk, rödhake, rödvingetrast och sävsparv tyder på detta.

Det milda vädret återspeglade sig också på flyttfågelnas. Flera arter noteras med tidiga februaridatum, vissa betydligt tidigare än under 1987–89 då registrering pågått. För fem arter blev det för första gången notering i februari nämligen rödrom 25/2, bläsand 25/2, trana 22/2, ringduva 7/2 samt bofink 23/2. Beträffande rödrom kan nämnas att det är första gången som revirläte hördes redan i februari i Söderfjärden,

där en lång serie av undersökningar finns. För arter som skäggdopping, tofsvipa, sånglärka och stare gäller att de var minst två veckor tidigare än förut.

Varm inledning

Värmen fortsatte in i mars, och den kom att gå till historien som den varmaste marsmånaden sedan mätningarna började i mitten på 1800-talet. För att finna en lika varm period januari–mars, måste man gå långt tillbaka i tiden, kanske rent av till Vikingatiden. Temperaturöverskottet för mars blev cirka 6 grader i Sörmland.

Tidiga observationer för mars kan nämnas rödhake, järnsparv och skogssnäppa. Trädpiplärka 18/3 kom cirka en månad tidigare än normalt. Slutet av april och en bit in i maj blev också mycket varm med temperaturer allmänt omkring 15–20 grader. De arter som då anlände hade mera normala ankomstdatum.

Väder och fågelvår 1991

Januari och februari fick i år ett mer vinterlikt utseende än de senaste årens

milda vintrar. Minusgrader och snötäcke, som emellanåt avlöstes av mildare perioder, kom att karaktärisera dessa månader. Några dagar kring mitten av februari hade temperaturer på cirka 20 minusgrader. Därefter följde ett omslag till blidväder med sydvästvindar, vilket medförde att snötäcket snabbt försvann.

Endast två arter noterades i år i februari, till skillnad mot föregående år då ett rekordstort antal arter noterades. Dessa var skogsduva 24/2 och sånglärka 25/2.

Kylig vår

Nästan hela mars var mild, gråtrist och solfattig. Från den 25 och framåt bjöds vi dock på lite sol och vårvärme. Flerparten väderflyttare hade till mars utgång anlänt utan några större avvikelser. Första hälften av april blev ganska mild med högsta noteringar den 13, med omkring 18 grader.

Senare delen blev betydligt kallare med minusgrader en del nätter. Så sent

som den 26 april förekom snöbyar. Den kalla avslutningen medförde att flera arter anlände senare än vad som under tidigare år noterats. Minst en vecka senare var svarthätta och svartvit flugsnappare.

Majvädret fortsatte med regn och kyla. Inte förrän den 30 noterades temperaturer på 20 grader. Medeltemperaturen för maj blev cirka 2 grader under normalvärdet. Det kyliga och regniga vädret fortsatte under hela juni, där medeltemperaturen blev hela 3 grader under normalt.

Sammanfattningsvis kan konstateras att 1990 blev ett extremt tidigt år, medan 1991 kom att bli ett sent år och på grund av det dåliga junivädret ett mycket dåligt häckningsresultat för flera arter.

Tack

Vill slutligen rikta ett stort tack till samtliga rapportörer som bidragit med uppgifter till denna artikel. Ingen nämnd och ingen glömd.

FOTO: SVANTE JOELSSON

Rödvingetrast

Flyttfåglarnas ankomst 1991 och 1991

Första observation

	1990	1991	-87	-88	-89		1990	1991	-87	-88	-89
Skäggdopping	7.2	7.3	-	25.3	28.2	Hussvala	29.4	5.5	23.4	30.4	26.4
Rördrom	25.2	3.3	-	20.3	5.3	Trädpiplärka	18.3	14.4	24.4	26.4	16.4
Gravand	29.3	22.3	17.4	1.4	12.3	Ångsdiplärka	15.3	16.3	28.3	29.3	9.3
Bläsand	25.2	21.3	-	3.4	12.3	Gulärla	28.4	5.5	25.4	29.4	16.4
Kricka	13.3	16.3	7.4	31.3	12.3	Sädesärla	22.3	30.3	3.4	21.3	18.3
Brunand	17.2	3.3	5.4	21.3	5.2	Järnsparv	17.3	24.3	29.3	1.4	24.3
Bivränk	20.5	18.5	14.5	14.5	14.5	Rödhnake	1.3	22.3	3.4	1.4	21.3
Brun kärrhöök	25.3	24.3	31.3	4.4	26.3	Näktergal	5.5	10.5	5.5	30.4	29.4
Ormvränk	7.2	9.3	22.3	14.3	13.2	Rödstjärt	3.5	20.4	29.4	24.4	14.4
Fiskgjuse	31.3	25.3	7.4	4.4	25.3	Buskskvätta	1.5	9.5	29.4	28.4	26.4
Lärkfalk	2.5	6.5	28.4	5.5	29.4	Stenskvätta	8.4	12.4	10.4	2.4	9.4
Trana	22.2	13.3	30.3	27.3	19.3	Taltrast	14.3	15.3	3.4	22.3	17.3
Strandskata	24.3	29.3	12.4	20.3	9.3	Rödvingetrast	14.3	21.3	29.3	1.4	5.3
Tofsvipa	12.2	7.3	20.3	12.3	27.2	Gräshoppssångare	10.5	20.5	16.5	7.5	14.5
Enkelbeckasin	12.3	22.3	29.3	1.4	18.3	Sävsångare	3.5	18.5	1.5	6.5	30.4
Morkulla	8.3	20.3	30.3	28.3	6.3	Rörsångare	5.5	3.5	1.5	1.5	29.4
Storspov	31.3	29.3	-	1.4	26.3	Årtsångare	1.5	11.5	16.5	7.5	28.4
Skogssnäppa	18.3	17.3	5.4	1.4	29.3	Törnsångare	6.5	10.5	15.5	7.5	9.5
Grönbenä	15.4	7.4	-	1.5	26.4	Trädgårdssångare	5.5	13.5	2.5	11.5	14.5
Drillsnäppa	4.4	7.4	-	25.4	9.4	Svarthätta	22.4	10.5	3.5	30.4	26.4
Fisktärna	1.4	2.4	14.4	20.3	15.4	Grönsångare	5.5	9.5	30.4	22.4	26.4
Silvertärna	17.4	28.4	25.4	3.5	28.4	Lövsångare	16.4	27.4	20.4	22.4	14.4
Skogsduva	6.2	24.2	12.3	14.2	21.2	Grå flugsnappare	24.4	9.5	1.5	2.5	15.5
Ringduva	7.2	9.3	21.3	11.3	5.3	Svart vit flugsnapp	16.4	5.5	26.4	22.4	14.4
Gök	8.5	5.5	9.5	7.5	30.4	Törnskata	13.5	15.5	9.5	15.5	9.4
Tornseglare	12.5	14.5	9.5	10.5	4.5	Stare	16.2	3.3	18.3	12.3	23.2
Göktyta	22.4	27.4	29.4	29.4	26.4	Bofink	23.2	14.3	16.3	21.3	4.3
Sånglärka	6.2	25.2	21.3	14.3	20.2	Hämpling	17.3	17.3	31.3	12.3	26.3
Backsvala	6.5	15.5	9.5	5.5	30.4	Rosenfink	13.5	22.5	17.5	17.5	20.5
Ladusvala	30.4	28.4	24.4	29.4	21.4	Sävsparv	11.3	11.3	29.3	27.3	1.3

Agne Swenzén
Skånegatan 5
641 36 Katrineholm

Skäggdopping
FOTO: TERO NIEMI

Innehållsförteckning
Fåglar i Sörmland nr 2 1991

- 51 FÅGELRAPPORT SÖRMLAND 1990
— LEIF KARLSSON, PER-ERIC BETZHOLTZ,
KENT CARLSSON, STEFAN CLASON, JOHAN EHRLÉN
- 76 UPPROP FÅGELRAPPORT 1991
- 82 SJÖFÅGELINVENTERING VID NÄSNAREN 1990
— HÅKAN LERNEFALK
- 88 SOF'S ÅRSMÖTE I NYKÖPING 1991
— BERT LINDGREN
- 89 ORNITOLOGISK KLUBB BILDAD I STRÄNGNÄS
— LEIF KARLSSON
- 90 OBSERVATIONER VID STRANDSTUVIKEN 1990
— MEDDELANDE NR 10 FRÅN SNÄCKVIKEN
— JAN GUSTAFSSON
- 92 FLYTTFÅGLARNAS ANKOMST TILL SÖRMLAND 1990
OCH 1991 — AGNE SWENZÉN